

Управління культури і туризму
Харківської обласної державної адміністрації
Харківська обласна універсальна наукова бібліотека

Балаклія

До 345-річчя з часу заснування міста

Бібліографічний покажчик

Харків ХОУНБ 2008

ББК 91.9 : 26.890 (4 Укр – 4 Хар)
Б 20

Балаклія : до 345-річчя з часу заснування міста [Текст] : бібліогр. покажч. / Упр. культури і туризму Харк. облдержадмін., Харк. обл. універс. наук. б-ка ; уклад. : Г.М.Єрофєєва, Л.О.Сашкова. – Х. : ХОУНБ, 2008. – 79 с.

Посібник містить бібліографічну, фактографічну інформацію про минуле і сучасне життя м. Балаклії.

Видання призначене краєзнавцям, науковцям, працівникам бібліотек і музеїв, а також усім, хто цікавиться історією краю, провідним містом Харківщини.

Укладачі

Г.М. Єрофєєва

Л.О. Сашкова

Редактор

Н.І. Грайворонська

Комп'ютерний набір

Н.І. Грайворонська

Комп'ютерна верстка

Л.М. Конопля

Відповідальний за випуск

Н.І. Шостко

© Харківська обласна універсальна
наукова бібліотека, 2008

ЗМІСТ

ЗМІСТ	3
ПЕРЕДМОВА	4
ПОДІЇ, ФАКТИ.....	5
1. ЗАГАЛЬНІ РОБОТИ	22
2. ІСТОРІЯ.....	24
2.1 Пам'ятки історії і культури Балаклії	25
2.2 Балаклія у другій половині XVII–XVIII ст.	26
2.3 Балаклія у XIX – на початку XX ст.	29
2.4 Балаклія у роки Першої світової війни,	30
Української революції,	30
Громадянської війни та інтервенції (1914–1920 рр.)	30
2.5 Балаклія у міжвоєнний період	31
1921–1940 рр.	31
2.6 Балаклія у роки Другої світової війни	32
2.7 Балаклія у повоєнні роки,	35
за часів застою, перебудови	35
3. ПРИРОДНІ ТА ЕКОЛОГІЧНІ УМОВИ	37
4 ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК БАЛАКЛІЇ. ПРОМИСЛОВІСТЬ. МІСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО	38
4.1 Акціонерне товариство “Балцем”	42
4.2 “Хенкель Баутехнік” – завод з виробництва	43
сухих будівельних матеріалів	43
5. ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я. ФІЗКУЛЬТУРА ТА СПОРТ	44
5.1 Медичне обслуговування	44
5.2 Фізична культура. Спортивне життя. Туризм	46
6. СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНЕ ЖИТТЯ. ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ	49
7. КУЛЬТУРА. ОСВІТА	53
7.1 Освіта. Заклади освіти	53
7.2 Бібліотечна справа	57
7.3 Балаклійський краєзнавчий музей	58
7.4 Засоби масової інформації	59
8. МИСТЕЦЬКЕ ЖИТТЯ	61
8.1 Архітектура. Образотворче мистецтво	61
8.2 Музичне життя. Художня самодіяльність	61
9. ЛІТЕРАТУРНЕ ЖИТТЯ	65
10. БІБЛІОГРАФІЧНІ МАТЕРІАЛИ ПРО БАЛАКЛІЮ	70
11. БАЛАКЛІЯ В ХУДОЖНІХ ТВОРАХ, МУЗИЦІ	71
ДОДАТОК	72
ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК	75

Передмова

Видання ставить за мету – ознайомити широкі кола громадськості, істориків, краєзнавців з матеріалами про Балаклію – одне із найстаріших міст Східної України, районний центр Харківської області.

У посібнику зібрано масив бібліографічної і фактографічної інформації про минуле і сьогодення м. Балаклії за фондами Харківської обласної універсальної наукової бібліотеки, друкованими бібліографічними джерелами і ресурсами мережі Інтернет.

У довідковій частині видання “Події, факти” у хронологічній послідовності подані матеріали із найрізноманітніших сторін щодо заснування і розвитку м. Балаклії.

Бібліографічний покажчик містить відомості про наукову, науково-популярну, інформаційну і довідкову літературу, бібліографічні посібники різних років видання, а також електронні документи.

Бібліографічні записи згруповані за галузево-тематичними розділами та підрозділами (історія; природні та екологічні умови; економічний розвиток Балаклії, промисловість та міське господарство; охорона здоров’я, фізкультура та спорт; суспільно-політичне життя, діяльність органів місцевої влади; культура, освіта; мистецьке, літературне життя та ін.), а в їх межах – за абеткою авторів та назв документів.

Бібліографічний опис здійснено за чинними в Україні стандартами (ДСТУ ГОСТ 7.1: 2006 “Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання”^{*}, ДСТУ 3582-97 “Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні правила та вимоги”, ГОСТ 7.12-93 “Сокращение слов в русском языке. Общие требования и правила”). При необхідності опис супроводжується довідковими анотаціями. Документи не опрацьовані *de visu*, позначено астериском (*), у деяких випадках подається неповний опис.

Представлений допоміжний іменний покажчик розширює пошукові можливості посібника.

^{*} В опису не вказано загальне позначення матеріалу документів терміном “Текст”

Події, факти

- 5 тисяч років до н.е. На місці розташування Балаклії знаходилися стоянки первісних людей
- I-II ст. На території сучасного міста проживали сарматські кочівні племена
- VIII-IX ст. На території Балаклії було поселення Салтівської культури
- 1571 На підвищенні, в гирлі р. Балаклійки, стояла третя варта (сторожова служба російського уряду)
- 1626 За даними “Белгородської писцєвої книги” у межах Донецької волості знаходилася Балаклійська юрта
- 1663, 7 липня Козачий отаман Яків Євстахійович Черніговець прибув до Белгорода, подав чолобитну (письмове прохання) воєводі Г.Ромодановському про дозвіл на переселення черкас (вільних переселенців із Правобережної України) на територію лівобережжя р. Сіверський Донець і заснування там нового поселення
- 1663, 2-ге півріччя За закликом Я.Черніговця у гирлі річки Балаклійки (Боликлеї, Буликлеї) оселилося кількасот черкас. Це місце знаходилося у 80-ти верстах від Харкова і 50-ти верстах від Змійова
- 1663 Збудовано Преображенський храм (з 1700 р. його назва – Успенський)
- 1664, 31 липня На прийомі у Белгородського воєводи Я.Черніговець повідомив про будівництво дерев'яного поселення з баштами. На цей час було побудовано 150 дворів. До Москви надіслано повідомлення про нове місто. Я.Черніговцю було наказано біля “Боликлейського” міста всякі фортеці описати і усе накреслити
- 1665 Балаклія була спалена татарами. Захисників фортеці полонили
- 1668–1670, близько Утворено Балаклійський полк як адміністративно-територіальну і військову одиницю в Слобідській Україні на чолі з Яковом Черніговцем, який служив осадчим та отаманом у Балаклії (1663–1669 рр.), полковником (1669–1677 рр.). У полку були М.Шумейко – сотник, І.Коляда – отаман
- 1670, осінь Бідні козаки з сотником А.Огнем та отаманом

- М.Линником приєдналися до одного із загонів Степана Разіна під проводом Олексія Хромого (Леська Черкашеніна). На початку листопада повстання було придушено, страчено 14 активних повстанців
- 1677 Белгородський воєвода Г.Ромодановський звільнив Я.Черніговця з посади полковника після колотнечі черкас Балаклійського полку і служивих людей м. Царева-Борисова. Балаклійський полк було скасовано. Його територію приєднали до Харківського полку. Балаклія стала сотенним містечком
- 1677–1678 За “розписом” Балаклія входила до “Белгородського розряду”
- 1678, близько За розпорядженням митрополита Белгородського Михайла (Мисаїла) новому Миколаївському храму передано антиминс (ритуальна хустка з мощами)
- 1680 Від Балаклії у Харківському полку служило 246 чоловік, у “городовій службі” – 104 черкаса
- 1683, липень За указом “Великих Государів” до Успенського собору надіслано дзвін вагою 10 пудів
- 1683 За даними перепису сіл та міст Слобожанщини у Балаклії мешкало 191 чоловік. У слободі було “Мале містечко”, “Велике містечко” та будівлі жителів
- 1683–1688 Напади татар на Балаклію. У липні 1688 р. татари двічі напали на фортецю, багатьох людей повбивали, а інших полонили
- 1685–1765 Балаклійська сотня відійшла до складу Ізюмського полку. Крім охорони кордонів козаки полку у складі російської армії брали участь в Азовських походах (1695–1697), Північній війні (1700–1721), Гілянському поході в Персію (1728), російсько-турецькій війні (1735–1739), Семилітній війні (1756–1763) та ін.
- 1687 Балаклійські козаки брали участь у Кримському поході
- 1688, 9-14 липня Великий загін татар напав на Балаклію. Ізюмський козачий полк на чолі з Григорієм Донцем розгромив вороже військо
- 1708, літо Збідніле населення Балаклії приєдналося до загону булавінців під проводом С.Драного.
- У придушенні повстання брав участь Ізюмський полк, у т.ч. Балаклійська сотня

- 1709 Під час подорожі з Азова до Полтави цар Петро I відвідав Балаклію; подарував Євангеліє та ризу Успенському соборному храму
- 1731 При Успенському храмі існувала церковна школа, а з 1732 р. – дві школи
- 1732 За переписом у Балаклії налічувалося 211 старшин і козаків, 770 козацьких підпомічників, 107 “підсусідків”, 89 “робітничих людей”, а всього – 1186 душ
- У Балаклії діяли крім Успенського, Миколаївський та Покровський храми
- XVIII ст., друга половина Балаклія – великий торговий центр, в якому відбувалося 5 ярмарків на рік
- 1751 Єсаул М.Пестич побудував новий Покровський храм. Попередня Покровська церква існувала приблизно з 1700 р.
- 1765 З ліквідацією козацького полкового самоврядування Балаклія стає центром комісарства Ізюмської провінції (повіту – з 1780 р.) Харківського намісництва
- 1773 В Балаклії було 862 двори, налічувалося 5081 жителів
- 1773–1775 Участь балаклійців у селянській війні під проводом О.Пугачова. Між Ізюмом і Балаклією діяли два загони повстанців. Повстання було подавлено царськими військами
- 1779 У слободі Балаклія нараховувалося 2861 чоловік, у т.ч. 2778 військових
- Закладено кам’яний храм Успіння Богоматері. У 1789 р. храм освятили
- 1791 Збудована нова дерев’яна будівля Покровського храму
- 1796 Балаклія стає волосним центром Зміївського повіту Слободсько-Української (з 1835 р. – Харківської) губернії
- 1798 Прихожанами збудована кам’яна Успенська церква
- XIX ст., перша половина Збудована полкова церква (тепер – пам’ятка архітектури)
- 1817, 6 квітня Відповідно до царського указу про організацію

- військових поселень у Зміївському і Вовчанському повітах Балаклію переведено до військового відомства
- 1817, 15 серпня Згідно з “особливою” грамотою Серпухівський полк 2-ї уланської дивізії одержав постійну осілість у Балаклії, жителі якої стають військовими поселянами
- 1817, грудень Мешканці Балаклії пишуть лист-скаргу до імператора Олександра I про погане поводження з поселянами
- 1817, грудень–1891 (за іншими даними 1841) Балаклію було перейменовано у Ново-Серпухів (Новий Серпухів)
- 1817–1818 Командирові Серпухівського полку Степанову збудували цегляний будинок (тепер краєзнавчий музей)
- 1818, січень На прийомі у Олександра I посланцям Григорію Бандалету та Івану Линнику було відхилено прохання жителів про скасування у Балаклії військового поселення
- 1825 Закрито Миколаївський храм. Його перенесено до воєнного поселення Яковенкове
- Відбудовано дерев’яну Покровську церкву
- 1829 Мешканці Балаклії брали участь у повстанні солдат Серпухівського полку
- 1838 Графом Бобринським засновано цукровий завод
- 1857 Балаклію виведено із підпорядкування військового відомства. Поселян переведено до розряду державних селян
- 1859 У Балаклії нараховувалося 804 двори з населенням 3732 чоловік. У 1886 р. було 3112 мешканців, оскільки смертність перевищувала народжуваність через тяжкі умови життя людей та епідемії хвороб
- 1864 В Балаклії – 500 дворів, 1147 осіб чоловічої та 1166 осіб жіночої статі; 2 православні церкви; організовано 5 ярмарків
- 1869 Народився відомий географ та геолог Яків Едельштейн, який здійснив подорож навколо Земної кулі
- 1870 Прихожанами збудована кам’яна Вознесенська церква за проектом архітектора Ф.І.Данилова

1880-ті роки	У Балаклії працювали маслобойні, млини, кузні, 29 лавок та 2 “постоялих” двори
1886	У 835-ти дворах мешкало 3112 балаклійців Селяни слободи одержали право на обов’язковий викуп земельних наділів
1890–1917, листопад	У Балаклії розквартирувався 5-й запасний кавалерійський полк
1896, січень	Комітет сільських бібліотек Харківського товариства грамотності відкрив бібліотеку-читальню. Службовець губернського правління В.В.Моллер подарував 500 книг
XIX ст., кінець	У Балаклії з’явився винокурний завод, існував лісний промисел, нараховувалося 29 лавок, 2 “заїжджих” двори
1900, 18 лютого	Народилася видатна українська співачка Оксана Андріївна Петрусенко (Ксенія Бородавкіна, 1900–1940)
1905, 21 грудня	Народився Микола Володимирович Дукін (1905–1943), український прозаїк, поет, перекладач
1905–1907	Мешканці Балаклії Х.Х.Скрипко брав участь у збройному повстанні в Харкові, О.Сиров – у виступі крейсера “Потёмкин”
1910–1914	Збудовано товарну і пасажирську станції, вокзал, депо та інші служби Північно-Донецької залізниці
1911	Відкрито Балаклійську лікарню (тепер центральна районна поліклініка)
1915, 7 серпня– 1917, листопад	Маршал-полководець Г.К.Жуков проходив військову службу у 5-му запасному кавалерійському полку у Балаклії, Лагері, Савинцях. Г.К.Жуков – учасник революційних подій у Балаклії, голова солдатського комітету
1916	У Балаклії встановлено перші телефони; комутатор на 30 номерів належав земству
1917, 6 березня	Активні виступи солдат і селян проти представників старої влади
1917, 9 листопада	Драгунський полк у Балаклії було підпорядковано новоствореному “Губернському комітету спасіння Батьківщини і революції” (у складі – більшість кадетів)

- 1917, 17 грудня Червоногвардійці захопили Балаклію, роззброїли козачий кінний полк і утворили Волосний виконавчий комітет на чолі з Д.К.Саєнком
- 1917, 18 грудня Зведений загін червоноармійців та солдат на чолі Р.Ф.Сиверса ввійшов у Балаклею, не зазнавши опору з боку 5-го драгунського полку, українізованого Центральною Радою. Для охорони слободи сформовано загін із революційно-настроєної частини полку
- 1917 Відкрита лікарня на 15 ліжок. В ній працювали один лікар, два фельдшери, дві акушерки і три санітарки. У 1925 р. було 36 ліжок; лікар Б.Є.Панкрат'єв (відомий вчений-хірург) вперше зробив операцію апендициту
- У Балаклії діють Успенська та Вознесенська церкви
- В Балаклії проходив військову службу І.М.Манагаров, у майбутньому генерал-полковник, Герой Радянського Союзу, командувач 53-ю армією, яка в 1943 р. звільняла Харків від німецько-фашистських окупантів
- 1918, з початку року Під час австро-німецької окупації діяли партизанські загопи під керівництвом К.Олійника та Д.Саєнка
- 1918, 10 січня На боротьбу з контрреволюцією на півдні країни через Балаклію до Донбасу прямувала кулеметна команда Курземського латиського полку. У Балаклії була проголошена влада Рад
- 1918, квітень–1919, листопад Влада у Балаклії мінялася кілька разів: німецько-австрійські окупанти, Центральна Рада, влада Рад, гетьманат П.Скоропадського, Директорія, Денікін
- 1918, грудень Балаклія звільнена від білогвардійців частинами Другої Української дивізії. Головою Ревкому обрано П.Резника. Влада Рад проіснувала до початку літа 1919 р.
- 1919, 23 червня–листопад У Балаклії денікінці встановили режим жорстокого терору
- 1919, початок грудня Частини Червоної Армії звільнили Балаклію від Збройних сил Півдня Росії генерал-лейтенанта А.Денікіна
- 1919 Утворена перша артіль городників

1920-ті роки	Функціонувало 3 церкви
1920, червень	Організовано комітет незаможних селян
1920, вересень	Організовано перший партійний осередок у складі 5-ти комуністів. У 1923 р. створено Балаклійський районний комітет комуністичної партії на чолі з П.Волюковим
1921	У Балаклії проживало 6170 чоловік
1921, за іншими даними – 1923 р.	Створено першу кооперативну сільськогосподарську артіль “Зоря”
1921	За ініціативи П.І.Степанової почала діяти громадська бібліотека (нині Балаклійська районна бібліотека). У 1926 р. у бібліотечному фонді було 4421 книжка, у 1941 р. – 36 тисяч томів для дорослих і дітей
	Відкрито перший робітничо-селянський клуб на Базарній площі. У клубі існували драматичні, музикальні, співочі гуртки
1922, січень	Організована комсомольська організація у складі Г.Коноплі, П.Лапіна, Ф.Калайди, братів О. і М. Мельникових та інших
1922	Організовано дослідно-виробниче господарство “Червоний Жовтень” Інституту рослинництва ім. В.Юр’єва
	Відкриті школи: семирічна (нині загальноосвітня школа № 1, вул. Леніна), чотирирічна (вул. Жовтнева)
1923, від 7 березня	Балаклія – районний центр Ізюмського округу Харківської губернії (окружний поділ скасовано у 1930 р., у 1932 р. створено Балаклійський район Харківської губернії)
1925	У Балаклії організовані агрономічна дільниця, агропункт з метою надання допомоги домогосподарствам
	Працювали 76 приватних торговельних пунктів, хлібопекарня, 6 млинів, 12 олійниць, 10 просорушок, артілі з виробництва скипидару і смоли, артіль по переробці сільськогосподарської сировини
1926	Населення Балаклії становило 7837 чоловік, у т.ч. 5638 селян
	Стала до ладу електростанція, відновлено роботу залізничного транспорту

1927	Відкриті дитяча консультація, протитуберкульозний та протималарійні медичні пункти
	Розпочалася суцільна колективізація з примусовим вилученням продукції приватного виробництва
1928, початок другої половини року	Початок розвитку промислового виробництва і росту робітничого класу
1928, 28 листопада	Народився Арнольд Григорович – український історик, член-кореспондент АН України (з 1972 р.), директор Інституту історії АН України (1973–1978 рр.)
1928	126 балаклійців заснували товариство зі спільного обробітку землі “Хлібороб”, на базі якого згодом виникла однойменна комуна
1930, 30 липня	Вийшов перший номер районної газети “Соціалістичні лани” (“Перемога”, “Серп і молот”, “Вісті Балаклійщини” – з 2001 р.)
1931	Створено Балаклійське державне хлібоприймальне підприємство
1931–1933	Організовано 3 МТС (машинно-тракторні станції), які обслуговували 72 колгоспи
1932, 20 квітня	Засновано “Арсенал” – державний артилерійський ремонтно-дослідний завод № 2
1932	Відкрито вечірній машинобудівний технікум
1932–1933	Від штучно викликаного голоду вимирали цілі родини балаклійців
1936	Збудована будівля загальноосвітньої школи № 1
	Балаклію відвідав військовий діяч Радянського Союзу М.М.Тухачевський
1938	Балаклії надано статус міста. На кінець року в ньому проживало 27 тисяч чоловік. Для робітників збудовано “Соціалістичне містечко” – масив багатопверхових будинків; проведено водогін
1939–1940	Балаклійський колгосп “Червоний січень” – учасник Всесоюзної сільськогосподарської виставки
1930-ти роки, кінець–1941, перша половина року	У місті діяли райпромкомбінат, птахокомбінат, маслозавод, кравецька та лимарна майстерні, артілі: по виробництву цегли (“Червоний Жовтень”), вишивальниць (“8 березня”)

- 1940 У місті – дві загальноосвітні і семирічна школи, дві бібліотеки з книжковим фондом 17 тисяч томів та два кінотеатри
- Діяли лікарня на 100 ліжок з обладнаною операційною, рентгенкабінетом, а також поліклініка, протималарійна станція, дитяча консультація, 2 диспансери, стоматологічний кабінет
- 1940, кінець року Споруджено і врочисто відкрито районний Будинок культури
- 1941, кінець жовтня–початок грудня Відбувалися жорстокі бої за оборону м. Балаклії
- 1941, жовтень–1943, початок лютого Організований у місті партизанський загін № 10 під командуванням М.І.Вербицького брав активну участь у боях Радянської Армії за визволення Балаклії та 27 сіл району
- 1941, 10 грудня Балаклія була окупована німецько-фашистськими загарбниками. За роки окупації закатовано понад 200 жителів, 378 осіб відправлено до Німеччини
- 1941–1945 Понад 2000 балаклійців воювали на фронтах у роки Великої Вітчизняної війни
- 1942, початок року Під час наступу радянських військ Південно-Західного фронту зав'язалися бої за місто
- 1943, 6 лютого Частина 172-ї та 993-ї стрілецьких дивізій 6-ї армії Південно-Західного фронту під командуванням М.Ф.Ватутіна визволили Балаклію від німецько-фашистських загарбників. У битвах за місто загинуло 340 воїнів (у т.ч. полковник Ростовцев, лейтенанти Алієв, Муканов), яких поховали у братських могилах
- 1943, не раніше 1 листопада На Південній залізниці відкрито рух потягів за напрямком “Харків – Левада – Балаклія”
- 1946 Створено Балаклійський завод продовольчих товарів. Відкрито колгоспний ринок
- У місті відкрита вечірня загальноосвітня школа робітничої молоді
- 1948 Встановлено пам'ятник біля могили гвардії полковника І.М.Ростовцева (1943 р., вул. Куйбишева, міський парк)
- 1950, 7 листопада У міському парку відкрито пам'ятник воїнам і партизанам, які загинули у роки Великої Вітчизняної

війни

- 1950 У місті проживало понад 17 тисяч чоловік
- 1954, 1 липня Створена Балаклійська автотранспортна контора (тепер ВАТ “Автотранс”)
- 1954 Відкрито Центральну ошадкасу (з 1999 р. – ВАТ “Державний ошадний банк України”)
У сквері 30-річчя ВЛКСМ, біля братських могил радянських воїнів і жертв фашизму 1941–1943 рр., встановлено пам’ятник
- 1956, листопад Заснована промислово-геофізична база “Надра України” (з 2001 р. ДП “Балаклія – промгеофізика”)
- 1956 На братських могилах встановлено пам’ятники радянським воїнам 1941–1943 рр. (вул.: Куйбишева, Перемоги)
- 1957 На місці розстрілу фашистами мешканців с. Крейдянки (1942 р.) споруджено пам’ятник (площа Ростовцева)
У місті проживало 18300 чоловік
- 1959 Встановлено пам’ятник радянським воїнам, похованим на цвинтарі у 1943 р.
Майстру Балаклійської контори буріння № 2 І.К.Беляєву присвоєно звання Героя Соціалістичної Праці
- 1960-ті роки Збудовані мікрорайони-селища Нафтовиків та Дружби
- 1960 У місті відкрито філіал Харківського машинобудівного технікуму
На південно-західній околиці міста, у сосновому бору, почалося спорудження центральної районної лікарні
Розпочато будівництво Балаклійського цементного заводу
Споруджено пам’ятник В.І.Леніну (пл. Ростовцева)
- 1961, 25 січня Відкрито Балаклійську допоміжну школу-інтернат
- 1961 Відкрито заочну загальноосвітню школу. Вона має консультаційні пункти в 18-ти селах району
Організовано Балаклійське держлісгосподарство. Площа лісового фонду – 28,3 тисяч га

1962, друга половина року	Засновано дитячу музичну школу
1962, вересень	При районному Будинку культури відкрито музей-кімнату народної артистки України Оксани Петрусенко
1963, 29 червня	Розпочав роботу Балаклійський цементний завод (нині ВАТ “Балцем”)
1963, червень	Створено районну електричну мережу Розпочалася газифікація міста У малому залі районного Будинку культури відкрито Палац шлюбів
1963, 29 липня	Стала до ладу перша обертова піч цементного заводу
1963	Відкрито заочне відділення Українського заочного політехнічного інституту У місті 6 клубів (у т.ч. 2 Палаци культури), 6 масових бібліотек Відкрито дитячий оздоровчий табір “Олімпія” на території урочища Крейдянка Відкрито новий універмаг, промтоварний і гастрономічні магазини, їдальня, кафетерій Стала до ладу автоматична телефонна станція
1965	Споруджено пам’ятник землякам, які загинули у роки Великої Вітчизняної війни (вул. Геологічна)
1966	У місті проживало 30200 чоловік
1968	Здано в експлуатацію завод по виробництву шиферу і азбоцементних труб. Продукція користується широким попитом в країні та за кордоном Відкрито міський молокозавод
1970, вересень	Здано в експлуатацію Палац спорту міського добровільного спортивного товариства “Колос”
1970, грудень	При районному Будинку культури організовано хор народної пісні “Джерело” (керівник В.Шило – почесний громадянин м. Балаклії)
1972	Заводи по виробництву цементу, шиферу та азбоцементних труб об’єднані у цементно-шиферний комбінат

	Став до ладу Балаклійський домобудівельний комбінат
1976, друга половина року	Споруджено пам'ятник на могилі Героя Радянського Союзу, балаклійця Йосифа Тихоновича Петченка (1901–1976)
1976	Організовано філіал Амвросіївського індустріального технікуму
1978	Відкрито громадський музей з історії краю
1980	Організовано фольклорний ансамбль “Стежинка” (керівник Г.Кравченко)
1981, лютий	Створено Балаклійське міжрайонне підприємство теплових мереж
1981	Засновано агрохімкомплекс ВАТ “Балакліярайагрохім”
1982	Прийняла перших пацієнтів п'ятиповерхова поліклініка на 800 відвідувань у зміну
1987	Заснована районна організація ветеранів Великої Вітчизняної війни
	На станції юних техніків відкрився міжшкільний кабінет з основ інформатики і обчислювальної техніки
1988	У новому семиповерховому адміністративно-інженерному корпусі цементно-шиферного комбінату відкрито музей
	Створено історико-меморіальний (тепер – краєзнавчий) музей на базі музею-кімнати народної артистки України О.Петрусенко та громадського музею з історії краю
1989	За переписом у місті проживало понад 36 тисяч чоловік, площа Балаклії – 2 тисячі га
1990-ті роки	Організовано Будинок дитячої та юнацької творчості на базі Будинку піонерів та станції юних техніків
1990	На базі районної лікарні відкрито філіал Харківського медичного училища
1991, 1-ий квартал	Харківський художній музей передав Балаклійському краєзнавчому музею п'ятнадцять творів українського графіка, уродженця с. Чепіль Всеволода Григоровича Аверіна

1991, 1 вересня	З ініціативи І.П.Шкумата встановлено меморіальну дошку-барельєф маршалу Радянського Союзу Г.К.Жукову на стіні Балаклійського краєзнавчого музею
1991, початок жовтня	Сесія районної Ради народних депутатів прийняла документ про відродження організації “Просвіта”
1992, 25 травня	Відкрито Балаклійський ліцей
1993	Відкрито територіальний центр по обслуговуванню самотніх непрацездатних громадян
1994	Створена інформаційно-видавнича компанія “Балаклійщина”
1995	Відкрито Балаклійський юридично-педагогічний коледж Харківського державного педагогічного університету ім. Г.С.Сковороди Створена агрофірма “Надія” випускає понад 40 найменувань консервної продукції і лікєро-горілочні вироби
1996, перша половина року	Відкрито районний центр соціальних служб для молоді
1996, жовтень	На фасаді загальноосвітньої школи №3 встановлено меморіальну дошку на честь воїнів-афганців – братів Анатолія та Віталія Гуртових
1996	Організовано спортивний клуб “Вимпел”
1997, 17 травня	Засновано районне фізкультурно-спортивне товариство “Колос”
1997	Організована імунологічна СНІД-лабораторія при центральній районній лікарні
1998, 15 січня	Заснована піклувальна рада “Паладіум” при Балаклійському коледжі Харківського державного педагогічного університету ім. Г.С.Сковороди
1998, 16 березня	Створено товариство мисливців та рибалок “Лісівник”
1998, 21 грудня	Створена районна організація ветеранів України
1998, друга половина року	Владика Никодим освятив Свято-Покровський храм
1998	Створена офтальмологічна операційна при центральній районній лікарні Організовано хор “Ветеран” (керівник Г.Кравченко)

1999, 24 квітня	Створена районна федерація з силових видів спорту та боротьби
1999, 21 грудня	Засновано культурно-просвітницьке товариство ім. Т.Г.Шевченка Балаклійського району
1999, 26 грудня	Організована районна громадсько-патріотична спілка жінок “Солідарність”
1999	Створена районна спілка ветеранів Афганістану
2000, січень	Організовано гурт народної пісні “Весела слобода” при Балаклійській дитячій музичній школі
2000, 18 квітня	Організовано футбольний клуб “Арсенал”
2000, 30 червня	Створені районна організація “Українська соціал-демократична молодь” та районний осередок Всеукраїнської громадської організації “Всеукраїнське об’єднання “Білорусь”
2000, 12 липня	Заснована громадська районна організація інвалідів, багатодітних родин, родин дітей-інвалідів
2000, 17 жовтня	Організовано Балаклійський Курінь Харківського Козацького Округу Орельської Паланки Війська Запорізького
2000, 4 грудня	Заснована районна організація “Справедливість”
2000	На базі травматологічного відділення центральної районної лікарні функціонує артроскопічний центр Харківського НДІ ортопедії і травматології
2000-ні роки, початок	Створено музей історії освіти Балаклійщини. Діє педагогічний клуб “Вересень”
2001, 13 вересня	Засновано міський осередок Харківської регіональної організації Політичної партії “Яблуко”
2001, 12 грудня	Створено міський осередок “Балаклійський” районної організації Народного Руху України “За єдність”
2001	Населення міста – 32408 чоловік, площа – 24,17 км ² Відкрито музей історії медицини Балаклійського району Встановлено пам’ятний знак воїнам-афганцям Балаклійщини
2002, 23 січня	Заснована Балаклійська міська організація партії “Реформи і порядок”
2003, 28 лютого	Створено міські осередки Української Народної

Партії та Політичної Партії Малуго і Середнього Бізнесу України

- 2003, березень Сесією райради затверджено символіку (герб, прапор, гімн) Балаклійського району. Автори Гімну Балаклії – О.Тризна (текст) і С.Іванчик (музика)
- 2003, 24 квітня Заснована міська організація Християнсько-Ліберальної партії
- 2003, 23 травня За наказом Головного управління освіти і науки Харківської облдержадміністрації відкрито колегіум при Балаклійському коледжі ХДПУ ім. Г.С.Сковороди (1 липня розпочав роботу)
- 2003, травень Створена благодійна організація “Медична допомога”
- 2003, 17 червня Засновані міські первинний осередок Всеукраїнського об’єднання “Батьківщина” та організація Соціалістичної партії України
- 2003, 21 серпня Відкрито пам’ятник на честь 12-річчя Незалежності України (скульптор А.Урбанов)
- 2003, серпень Відкрито пам’ятник Т.Г.Шевченку
- 2003, 24 вересня Створена міська організація Народно-Демократичної партії України
- 2003, вересень Встановлено побратимські зв’язки між громадськістю м. Балаклії та громадою м. Кліфтона (штат Нью-Джерсі США)
- 2003, 30 жовтня Заснована Балаклійська міська в Харківській області організація Партії промисловців і підприємців України
- 2003, 28 листопада Створено міський первинний осередок СДПУ (о)
- 2003, 4 грудня Заснована міська організація Конгресу Українських Націоналістів
- 2003, 30 грудня Створено міські організації Християнсько-Демократичного Союзу та Української Народної Партії
- 2003 У краєзнавчому музеї налічується 7260 експонатів. Проведено понад 280 екскурсій для 5203 відвідувачів
- 2004, 20 лютого Створена громадська організація “Спілка приватних підприємців Балаклійського району”
- 2004, березень Започаткована конкурсno-розважальна програма “Балаклійське караоке”

- 2004, 5 травня Відкрито Меморіальний комплекс загиблим воїнам у парку “Соцмістечка”
- 2004, 26 серпня Відкрито новий завод по виробництву сухих будівельних сумішів концерну “Хенкель Баутехнік”
- 2004, 18 листопада Організована міська партійна організація Всеукраїнської політичної партії “Братство”
- 2004, 19 листопада Створена районна Всеукраїнська громадська організація “Жінки України – за демократію і справедливість”
- 2004, 17 грудня На Міжнародній конференції, присвяченій 80-річчю Інституту дерматології і венерології АМН України (Харків), лікар районної лікарні Л.Я.Лісничка подарувала свою книгу “Присягаю дерматології і венерології” цьому інституту та представникам інших медичних установ
- 2005, 19 січня Створена районна організація партії “Єдина Україна”
- 2005, січень У місті відкрито представництво обласної організації Всеукраїнського об’єднання “Держава”
- 2005, 10 лютого Створена районна організація “Наша Україна” на базі районної та міської організацій “Реформи і порядок”
- 2005, 21 лютого Заснована районна організація Партії Свободи
- 2005, 1 березня Створена районна організація Партійного державного нейтралітету
- 2005, травень Заснована районна організація політичної партії “Народний союз Наша Україна”
- 2005, 24 червня Відбулося урочисте відкриття єдиного реєстраційного фонду та єдиного офісу з оформлення дозвільних документів у сфері господарської діяльності
- 2005, 26 червня Створено Громадську колегію при голові Балаклійської райдержадміністрації
- 2005, 22 липня Започатковано щорічний районний конкурс “Людина року”
- 2005, 26 липня Створена районна громадська організація міст-побратимів “Балаклія (Україна) – Кліфтон (США)”. Голова організації – Б.К.Гонтаренко
- 2005, липень Результати балаклійських спортсменів: Давида

- Кльонова (майстра спорту СРСР і України), Юрія Столбового (майстра спорту України) і Сергія Колісника були вписані до книзі світових досягнень у піднятті гирі нетрадиційним способом
- 2006 Районний Будинок культури (РБК) став переможцем обласного етапу Всеукраїнського конкурсу на кращий РБК
- 2007, жовтень У ВАТ “Балцем” закінчена реконструкція; відбувся запуск п’ятої технологічної лінії з виробництва клінкеру, яка не експлуатувалася близько 12 років
- 2007 Обладнано обласний центр для ВІЛ-інфікованих дітей та молоді у м. Балаклії
- Відкрито 3 приміських автобусних маршрути з Балаклії до с. Гусарівки, Норцівки і Савинців
- Команда футбольного клубу “Арсенал” стала переможцем обласного Кубку з футболу “Слобожанщина – 2007”
- 2008, березень Команда вихованців дитячо-юнацької спортивної школи посіла IV місце у Всеукраїнських змаганнях з міні-футболу (м. Чернігів)
- 2008, червень Вихованець дитячо-юнацької спортивної школи (ДЮСШ) тринадцятирічний Ілля Половинка став переможцем чемпіонату України з боксу (м. Керч)
- 2008 Вихованець Балаклійської ДЮСШ, п’ятиразовий чемпіон України серед боксерів Дмитро Цюпка увійшов до збірної України з боксу

1. Загальні роботи

1. **Балаклейский район** : [пром-сть, медицина, образование, культура г. Балаклеи] // Украина : регионы. Харьковская область, 1932–2002. 500 влиятельных личностей / Вост.-Укр. биограф. ин-т ; ред. В.Федосова. – Х., 2002. – С. 185-186, 189, 190 : фот.

2. **Балаклейский район** Харьковской области [Электронный ресурс] // Большая Советская Энциклопедия. – Режим доступа : <http://www.enci.ru/Балаклейский район Харьковской области>.

3. **Балаклейский район** Харьковской области [Электронный ресурс] // Википедия. – Режим доступа : <http://ru.wikipedia.org/wiki/Балаклейский район Харьковской области>.

4. **Балаклейский район** Харьковской области [Электронный ресурс] // Blogwar.ru. – Режим доступа : <http://www.blogwar.ru/article/Балаклейский район Харьковской области>.

5. **Балаклейский район** [Электронный ресурс] : Справка-презентация // Харьковская областная государственная администрация. – Режим доступа : <http://www.kharkivoda.gov.ua/show.php?page=balakleyskaya>.

6. **Балаклейский район** [Электронный ресурс] // Харьковский турист. – Режим доступа : <http://tourist.kharkov.ua/oblast/balakleya.htm>.

7. **Балаклейский район** [Электронный ресурс] // Город Харьков. Путеводитель по Харьковской области. – Режим доступа : <http://www.gorod.kharkov.ua/secart3311.html>.

8. **Балаклея** [Электронный ресурс] // Википедия. – Режим доступа : <http://ru.wikipedia.org/wiki/Балаклея>

9. **Балаклійський район** [Електронний ресурс] // Природно-заповідний фонд Харківської області. – Режим доступу : <http://www.pzf.jinonet.ru/Balakleya/Balakleya.htm>.

10. **Балаклійський район** [Електронний ресурс] // Web-проект Харківської обласної універсальної наукової бібліотеки. – Режим доступу : <http://region.library.kharkov.ua/region.php?id=1>.

11. **Балаклійський район** [Електронний ресурс] // Who-is-who : Український видавничий портал. – Режим доступу : <http://who-is-who.com.ua/bookmaket/kharkov2007/1/3.html>.

12. **Балаклійському району – 85 років** : [з історії та сьогодення м. Балаклії] / Балаклійс. райдержадмін., Балаклійс. райрада. – [Балаклія, 2008]. – 23 с. : ілюстр.

13. **Балаклія** // Рідний край : навч. посіб. з народознавства / за заг. ред. І.Ф.Прокопенка. – 2-ге вид., випр. і доп. – Х., 1999. – С. 113-116.

14. **Балаклія** // Енциклопедія українознавства. – Перевид. в Україні. – К., 1993. – Т. 1. – С. 84.
15. **Гошовська В.А.** Балаклія : путівник / В.А.Гошовська, Д.Ф.Клочан. – Х. : Прапор, 1991. – 95 с. : фотогр. – Из змісту : Сторінки історії. – С. 4-41 ; Сучасна “Провінція” : обриси міста, школа і життя, охорона здоров’я. – С. 42-77.
16. **Знайомтесь** – Балаклія : корот. путівник / Харк. бюро подорожей та екскурсій ; відп. за вип. О.П.Гребенюк. – Х. : Облполіграфвидав, 1988. – 18 с. : ілюстр.
17. **Клочан Д.** Балаклія : краєзн. нарис / Д.Клочан, М.Субота, В.Суздальцев. – Х. : Прапор, 1965. – 119 с. : ілюстр.
18. **Кривобоков Є.М.** Балаклія / Є.М.Кривобоков // Енциклопедія Сучасної України / голов. редкол. : М.Г.Железняк (відп. ред.). – К., 2003. – Т. 2. – С. 132, 409 : 3 фотогр.
19. **Путешествие по Северскому Донцу** : [г. Балаклея : геогр., ист. сведения с 1664 по 1965 гг.] // Бородулин В.Г. Харьковщина туристическая. 22 экскурсионных маршрута : путеводитель / В.Г.Бородулин, А.И.Лурье, Н.Н.Саппа. – Х., 1988. – С. 179-181.
20. **Сайт города Балаклея** [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://bal.at.ua>.
21. **Сидоренко О.** Білявка над сивим Дінцем : [історія та сьогодення міста] / О.Сидоренко // Слово Просвіти. – 2001. – 30 листоп. – С. 9.
22. **Тризна О.А.** Горизонти Балаклії / О.А.Тризна. – Х. : Прапор, 1967. – 128 с. : фотогр. – Из змісту : Якби кургани говорили : [археол. пам’ятки, заселення міста]. – С. 7-26 ; Напередодні : [місто у 1861 – черв. 1917 рр.]. – С. 27-38 ; Час великих випробувань : [1941–1943 рр.]. – С. 64-77.
23. **Тронько П.Т.** Балаклія / П.Т.Тронько // Енциклопедія історії України : в 5 т. / редкол. : В.А.Смолій (голова) [та ін.]. – К., 2003. – Т. 1. – С. 172.
24. **Харьков** и Харьковская область : путеводитель / ред. и сост. А.А.Сайпанова. – Х. : Тип. «Вокруг цвета», 2007. – 242 с. : ил. – Из содерж. : Балаклеяский район : [памят. места ; туризм в Балаклее]. – С. 175-176.
25. **Харьковщина.** Четыре удивительных маршрута : путеводитель / авт. экскурс. маршрутов по Харьк. обл. В.Иващенко. – Х. : Золотые страницы, 2007. – 168 с. : ил. – Из содерж. : Дорогами ратной славы : [г. Балаклея]. – С. 101-102 : 2 фот.

2. Історія

- 26.* [г. Балаклея] // Багалеї Д.И. Очерки из русской истории. Т. 2. Монографии и статьи по истории Слободской Украины / Д.И.Багалеї. – Х., 1913. – С. 5.
- 27.* **Балаклея** // Географо-статистический словарь Российской империи. – СПб., 1863. – Т. 1. – С. 208.
- 28.* **Балаклея** (Ново-Серпухов) // Историко-статистическое описание Харьковской епархии. Отд-ние 4. Чугуевские округа военного поселения. Уезды: Змиевской и Волчанский. – Х., 1857. – С. 117-140.
29. **Верстюк В.Ф.** История Украинской ССР : хронол. справ. / В.Ф.Верстюк, Е.Н.Дзюба, В.Ф.Репринцев. – К. : Наук. думка, 1990. – 598 с. – Из содерж : [Балаклея в 1838, 1963 гг.]. – С. 87, 446.
30. **Єфремов П.** Молодість наших батьків : [з історії міста] / П.Єфремов // Серп і молот. – 1963. – 7 листоп.
31. **З літопису** нашого краю // Вісті Балаклійщини. – 2003. – 21 серп.
- 32.* **Захаров О.О.** Скіфські похорони, знайдені 1929 р. біля Балаклії [тепер – територія міста] / О.О.Захаров // Ізюмщина : зб. Ізюм. краєзн. музею. – Ізюм, 1930. – С. 15.
33. **Зустріч** через 74 роки : [1 верес. на одній із стін Балаклійс. музею встановлено мемор. дошку на честь маршала Г.К.Жукова] // Серп і молот. – 1991. – 3 верес.
34. **Історія** городов и сел Украинской ССР. Харьковская область / редкол. : Н.А.Сороштан (пред.) [и др.] ; Ин-т истории АН УССР. – К. : Гл. ред. Укр. Сов. Энцикл., 1976. – 722 с. – Из содерж. : [Балаклея в 1663–1970-тые гг.]. – С. 6, 11, 13, 14, 17, 18, 30, 32, 48, 53, 63, 134-145, 159, 162-168, 392, 609, 651.
35. **Історія** міст і сіл Української РСР. Харківська область / редкол. : М.А.Сіроштан (голова) [та ін.]. – К. : Голов. ред. Укр. Рад. Енцикл. АН УРСР, 1967. – 1002 с. – Из змісту : [Балаклія у 1663-1960-тих рр.] – С. 10, 13, 22, 24, 66, 144-158, 161, 164, 174, 190, 192, 197-200, 457, 483, 497, 509, 892.
36. **Кроки** нашого зростання : [історія розвитку р-ну, м. Балаклії] // Серп і молот. – 1977. – 8 верес.
37. **Мисюра В.** Слобожанская геральдика : Балаклея / В.Мисюра // Слобода. – 1993. – 7 янв. – С. 5.
38. **Ти розцвітаєш**, моя Балакліє : Якби кургани говорили : [історія виникнення поселення]; До світла : [1917–1939 рр.]; У важку годину : [1941–1943 рр.]; Відродження [1944–1963 рр.]; Давайте поміємо : [про перспективи міста] // Серп і молот. – 1963. – 15 серп. – 5 фотогр.

39. **Тризна О.** Молодість нашого міста : [з історії міста : 1920-ті – 1963 рр.] / О.Тризна // Серп і молот. – 1963. – 17 серп. – фотогр.

40. **Тризна О.** Початок Слобідської Балаклії : [до 340-річчя міста] / О.Тризна // Вісті Балаклійщини. – 2003. – 25 лют.

41. **Тризна О.** Формування Балаклійщини як суб'єкта адміністративно-територіальної державної системи / О.Тризна // Вісті Балаклійщини. – 2003. – 18 берез.

42. **Филарет** (Гумилевский Д.Г.) Историко-статистическое описание Харьковской епархии : в 3 т. / Филарет (Д.Г.Гумилевский) ; редкол. : А.Ф.Парамонов (пред.) [и др.] ; Харьк. част. музей гор. усадьбы. – 2-е изд., испр. и доп. – Х. : Изд-во “САГА”, 2006. – Т. 1-3.

Т. 1 : Отделение 1-3. – 332 с. – Из содерж. : [Балаклея – слободской город в 1670-тые гг.]. – С. 141, 157.

Т. 2 : Отделение 3-5. – 430 с. – Из содерж. : Чугуевские округа военного поселения: 3. Балаклеяский округ: Балаклея (Ново-Серпухов) : [в XVII – 1850-тые гг.]. – С. 210-218.

Т. 3 – 360 с. – Из содерж. : [О храмах в Балаклее: 1663– 1917 гг.]. – С. 223, 259.

43. **Шрамко Б.А.** Древности Северского Донца / Б.А.Шрамко. – Х. : Изд-во Харьк. гос. ун-та, 1962. – 402 с. – Из содерж. : [Ахеологические памятники Балаклеи]. – С. 46, 66, 177, 238, 239, 365.

44. **Шрамко Б.А.** Справочник по археологии Украины. Харьковская область / Б.А.Шрамко, В.К.Михеев, Л.П.Грубник-Буйнова. – К. : Наук. думка, 1977. – 153 с. – Из содерж. : [Сарматское погребение III-II вв. до н. э. на территории Балаклеи]. – С. 37.

45. **Ярещенко А.** Наш рідний край : [з історії Балаклії] / А.Ярещенко, Г.Слюнін // Прапор. – 1982. – № 6. – С. 126-127.

2.1 Пам'ятки історії і культури Балаклії

46. **Балаклеяский район** : Балаклея : [каталог памятников] // Памятники истории и культуры Украинской ССР : кат.-справ. / редкол. : П.Т.Тронеко (гл. ред.) [и др.]. – К., 1987. – С. 501.

47. **Борисова Т.М.** Историчні та пам'ятні місця Харківщини / Т.М.Борисова, М.Т.Дяченко, М.В.Уманський. – Х. : Прапор, 1966. – 356 с. : фотогр. – Из змісту : Місто Балаклія : Пл. І.М.Ростовцева; Завод. сквер; Пам'ятник рад. воїнам; Батьківщина видат. укр. рад. співачки О.А.Петрусенко. – С. 11-12.

48. **Воротинцова С.** Усім серцем вклонитися : [про врочисте відкриття Мемор. комплексу загиблим воїнам] / С.Воротинцова ; фотогр. М.Курочкіна // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 7 трав. – фотогр.

49. **Гопцій М.** Символи безсмертя : [брат. могила у місті] / М.Гопцій // Серп і молот. – 1974. – 9 трав.

50. **Логвиненко Л.** У Балаклії присів Кобзар відпочити : [відкрито пам'ятник Т.Г.Шевченку] / Л.Логвиненко // Слобід. край. – 2003. – 28 серп.

51. **Мирошніков І.** Балаклійщина не скорилася : [про пам'ятник на честь розстріляних у місті в 1941–1943 рр.] / І.Мирошніков // Серп і молот. – 1965. – 24 квіт.

52. **Пам'яті маршала** : [мемор. дошка на честь Г.К.Жукова виготовлена у Києві, нар. худож. В.І.Агібалов. Її вага – 350 кг бронзи] // Серп і молот. – 1991. – 31 серп.

53. **Пересічанська В.** Причетність до історії : [пам'ятки історії, арх. і монумент. мистец. Балаклії] / В.Пересічанська // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 16 квіт.

54. **П'ятдесят шість невідомих** : [пам'ятник загиблим у роки ВВВ] // Серп і молот. – 1974. – 24 серп.

2.2 Балаклія у другій половині XVII–XVIII ст.

55.* **Акти**, относящиеся к истории Южной и Западной России, 1672–1674. – СПб., 1878–1884. – Т. 10-13.

Т. 10 : (Доп. к т. 3). – 1878. – Балакльїка, город : [Харьк. губерния]. – С. 239-240, 300.

Т. 11. – 1879. – [Балаклея]. – С. 429, 442, 462, 464, 492, 516.

Т. 12. – 1882. – [О Балаклее]. – С. 217.

Т. 13. – 1884. – [Балаклея]. – С. 206, 214, 270.

56. **Альбовский Е.А.** Харьковские казаки : вторая половина XVII ст. 1-я кн. 1-го т. истории Харьковского полка / Е.А.Альбовский. – Х. : Харьк. част. музей гор. усадьбы, 2005. – 240 с. – Из содерж. : Балаклеийский полк, его возникновение. Яков Степанович Черниговец. Присоединение полка к Харьковскому. – С. 122-128 ; Набег на Балаклею. – С. 149-157.

57.* **Альбовский Е.** Яков Черниговец, «булыклейский осадчий» : [о деятельности Якова Степановича – подполковника Балаклейс. полка, основателя Балаклеи и Изюма] / Е.Альбовский // Харьк. губерн. ведомости. – 1904. – 14, 19 апр.

58.* **Багалея Д.И.** Материалы для истории колонизации и быта степной окраины Московского государства (Харьковской и отчасти Курской и Воронежской губерний) в XVI–XVIII столетии, собранные в разных архивах и редактированные Д.И.Багалеем / Д.И.Багалея. – Х. : Тип. К.П.Счасни, 1886. – Т. 1. – 361 с. – Из содерж. : [О Балаклее]. – С. 180, 240-241.

59.* **Багалей Д.И.** Очерки из истории колонизации степной окраины Московского государства / Д.И.Багалей. – М. : Унив. тип., 1887. – 614 с. : карт. – Из содерж. : [Заселение Балаклеи, татарские набеги, оборонительные укрепления]. – С. 92, 413, 433, 443, 464, 481, 485, 486, 496, 542.

60. **Багалій О.Д.** Історія військових поселень в Україні : з неопубл. спадщини / НАН України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М.С.Грушевського ; О.Д.Багалій ; упорядкув. В.Л.Маслійчука, Т.Г.Павлової ; вступ. ст., комент. Т.Г.Павлової. – Х. : Вид-во «САГА», 2007. – 348 с. – Из змісту : [Балаклія у 1817–1825 рр.]. – С. 112, 113, 116, 119, 121, 124, 148, 157, 189-192, 202.

61.* **Балаклея** // Новый и полный географический словарь Российского государства или лексикон. – М., 1788. – Ч. 1. – С. 64.

62. **Балаклійський полк** // Історія війн і збройних конфліктів в Україні : енцикл. довід. / редкол. : О.І.Гуржій (відп. ред.) [та ін.]. – К., 2004. – С. 57.

63. [Балаклія, 1670 р. : повстання під проводом Олексія Хромого] // Історія Української РСР : в 2 т. Т. 1. – К., 1967. – С. 270.

64. **Бути тут селищу** : [історія заснування міста] // Серп і молот. – 1993. – 18, 21, 24 серп.

65. **Бутич І.Л.** Балаклійський полк – [адм.-терит. і військ. одиниця в Слобідській Україні з центром у м. Балаклія була утворена у 1669–1670 рр.] / І.Л.Бутич // Юридична енциклопедія / редкол. : Ю.С. Шемшученко [та ін.]. – К., 1998. – Т. 1. – С. 185.

66. **Бутич І.Л.** Ізюмський полк : [Балаклійс. сотня входила до полку у 1685–1765 рр.] / І.Л.Бутич // Юридична енциклопедія / редкол. : Ю.С.Шемшученко [та ін.]. – К., 1999. – Т. 2. – С. 661-662.

67. **Загоровский В.П.** Изюмская черта / В.П.Загоровский. – Воронеж : Изд-во Воронеж. ун-та, 1980. – 238 с. – Из содерж. : [Балаклея в XVII ст.]. – С. 18, 35, 36, 61, 66, 67, 72, 73, 119, 143, 176-178, 182, 203, 224.

68. [Заснування Балаклії] // Слюсарський А.Г. Слобідська Україна : іст. нарис XVII–XVIII ст. / А.Г.Слюсарський. – Х., 1954. – С. 43.

69. **Илляшевич Л.В.** Змиевской уезд : (беглый очерк) / Л.В.Илляшевич. – Х. : Тип. Каплана и Бирюкова, 1887. – 123 с. + 1 карт. – Из содерж. : [Ново-Серпухов : 1874–1886 гг. : сел. хоз-во, сел. о-во, землевладение, посевы, урожай ; учащиеся с.-х. учеб. заведения]. – С. 10, 16, 28-33, 66, 79, 81, 85, 106, 114.

70. **Историческая** хронология Харьковской губернии / сост. К.П.Щелков. – Репринт. изд. – Х. : Изд-во «Сага», 2007. – 378 с. – (Серия «Харьковская историческая библиотека»). – Из содерж. : [Балаклея 1663–1879 гг.]. – С. 29, 33, 36, 48, 57, 66, 75, 131, 142, 177, 189, 279.

71. **Квитка[-Основьяненко] Г.** Харьков и уездные города / Г.Квитка[-Основьяненко]. – Х. : Мачулин, 2005. – 192 с. – (Серия «Харьковская старина»). – Из содерж. : [Балаклея в составе Харьковского полка. О посещении селения Петром I]. – С. 169, 178.

72. **Кригіна І.** “Гілки говорять про благодатність...” : [з історії заселення Балаклії] / І. Кригіна // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 9 серп.

73. **Маслійчук В.Л.** Балаклійський полк (1669–1677 рр.) / В.Л.Маслійчук ; Харк. приват. музей міськ. садиби. – Х. : Райдер, 2005. – 65 с.

74. **Маслійчук В.Л.** Козацька старшина слобідських полків другої половини XVIII ст. / В.Л.Маслійчук. – Х. : Вид. Дім “Райдер”, 2003. – 252 с. – Из змісту : [Осадчий Яків Черніговець – засновник Балаклії і Балаклійського полку]. – С. 35, 36.

75. **Описи** Харківського намісництва кінця XVIII ст. : описово-стат. джерела / АН УРСР, Ін-т історії України. – К. : Наук. думка, 1991. – Из змісту : [Балаклія : топогр. опис 1779, 1785, 1796 рр.]. – С. 28, 54, 116, 165, 167.

76.* **Памятники** эпохи царствования Дома Романовых : [при осмотре церковей Харьк. епархии в Балаклее обнаружен колокол, пожертвованный Петром I] // Харьк. губерн. ведомости. – 1913. – 15 февр.

77. **Панашенко В.В.** Балаклійський полк / В.В.Панашенко // Малий словник історії України / редкол. : В.А.Смолій (відп. ред.) [та ін.]. – К., 1997. – С. 51.

78. **Панашенко В.В.** Балаклійський полк та його полковник Я.Черніговець / В.В.Панашенко // Енциклопедія історії України : в 5 т / редкол. : В.А.Смолій (голова) [та ін.]. – К., 2003. – Т. 1. – С. 172.

79. **Панашенко В.В.** Ізюмська оборонна лінія, Нова лінія, Новозбудована лінія : [на цій системі оборон. укріплень була розташована Балаклія] / В.В.Панашенко // Енциклопедія історії України : в 5 т. / редкол. : В.А.Смолій (голова) [та ін.]. – К., 2005. – Т. 3. – С. 428.

80. **Панашенко В.В.** Ізюмський полк : [у 1685 р. до створен. полку відійшло 25 міст, 54 села, у т.ч. Балаклія] / В.В.Панашенко // Енциклопедія історії України : в 5 т. / редкол. : В.А.Смолій (голова) [та ін.]. – К., 2005. – Т. 3. – С. 428-429.

81. **Плецький С.Ф.** Ізюмський полк : [Балаклія – сотенний центр у 1685–1765 рр.] / С.Ф.Плецький // Українське козацтво : мала енцикл. / редкол. : С.Р.Лях (відп. ред.) [та ін.]. – К.; Запоріжжя, 2002. – С. 179.

82. **Плецький С.Ф.** Слобідське козацтво / С.Ф.Плецький // Те саме. – С. 454-456.

83. **Плецький С.Ф.** Харківський полк / С.Ф.Плецький // Те саме. – С. 507.

84.* **Слободы** : [об укреплениях и крепостях Балаклеи] // Гербель Н. Изюмский Слободской казачий полк, 1651–1765 / Н.Гербель. – СПб., 1852. – С. 153.

85.* **Слюсарський А.Г.** Слобідська Україна : іст. нарис XVII–XVIII ст. / А.Г.Слюсарський. – Х. : Кн.-газ. вид-во, 1954. – 280 с. – Из змісту : [Заснування Балаклії]. – С. 43.

86. **Слюсарский А.Г.** Социально-экономическое развитие Слобожанщины XVII–XVIII вв. / А.Г.Слюсарский. – Х. : Кн. изд-во. 1964. – 462 с. – Из содерж. : [Основание Балаклеи]. – С. 103.

87.* **Стецюк К.І.** Народні рухи на Лівобережній і Слобідській Україні в 50–70-х роках XVII ст. / К.І.Стецюк. – К. : Вид-во АН УРСР, 1960. – 362 с. – Из змісту : [Участь мешканців Балаклії у повстанні 1670 р.]. – С. 334, 335, 339.

88. **Хромий Олексій Григорович** (Черкашенін Левко) : [запоріз. козак, сподвижник С.Т.Разіна. Восени 1670 р. очолив повстання селян і козаків Харк. полку. Захопив Маяцьк, Чугуїв, Балаклію та ін. міста] // Радянська енциклопедія історії України / редкол. : А.Д.Скаба (відп. ред.) [та ін.]. – К., 1972. – Т. 4. – С. 441.

2.3 Балаклія у XIX – на початку XX ст.

89.* **Балаклея** : [в начале года открыта нар. б-ка-читальня, учрежденная Ком. сел. б-к Харьк. о-ва грамотности; служащий Харьк. губерн. правления В.В.Моллер подарил 500 книг] // Харьк. губерн. ведомости. – 1896. – 4 окт. – Подпись: С.К.

90.* **[Балаклея]** Ново-Серпухов // Россия. Полное географическое описание нашего Отечества. Т. 7. Малороссия. – СПб., 1903. – С. 254.

91.* **Сл. Балаклея** (Ново-Серпухов) // Харьковский календарь на 1884 год. Год 12-й / Харьк. губерн. стат. ком. ; под ред. П.С.Ефименко. – Х., 1883. – С. 388.

92.* **Голумбовский А.** Слобода Балаклея, полковая квартира Стародубского драгунского полка / А.Голумбовский // Харьк. губерн. ведомости. – 1865. – № 17.

93. **Календарь** Харьковского Губернского Земства на 1913 год / Харьк. губерн. земск. управа. – Х. : Товарищество «Печатня С.П.Яковлева», 1913. – 329 с., 4 л. рис., 1 к. – Из содерж. : [Балаклея: земск. страхование; питомник виноград. лоз; кустар. промыслы; почт.-телегр. отд-ние]. – С. 253, 290, 312, 324.

94.* **Мирошніков І.Я.** Повстання військових поселян Серпухівського уланського полку в Слобідсько-Українській губернії 1829 р. / І.Я.Мирошніков // Учені зап. Харк. держ. ун-ту. Труды іст. ф-ту. – 1952. – Т. 2. – С. 107-113.

95.* [Початок 1907 р.: селяни Балаклійс. сіл. т-ва учинили опір солдатам під час рубки громад. лісу] // Живолуп Е.К. Крестьянское движение в Харьковской губернии в 1905–1907 годах / Е.К.Живолуп. – Х., 1956. – С. 122.

96.* [Резолюцией архиепископа Харьковского и Ахтырского Амвросия повелено открыть церковно-приходские школы, в т.ч. в Балаклее] // Южный край. – 1893. – 2 авг.

97. Скляр О. Наша історія: правда і легенда : [Балаклія у 1688–1857 рр.] / О.Скляр // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 16 серп.

98. Скляр О.Б. Розвиток ремесла на Балаклійщині у 19 ст. / О.Б.Скляр // Десяті Сумцовські читання : зб. матеріалів Всеукр. наук. конф., присвяч. 150-річчю з дня народж. видат. укр. вченого, акад. АН України М.Ф.Сумцова, 16 квіт. 2004 р. / Харк. іст. музей ; редкол. : О.Д.Івах [та ін.]. – Х., 2005. – С. 35-36.

99. Списки населенных мест Российской империи. [Вып. 46]. Харьковская губерния / Центр. стат. ком. М-ва внутр. дел ; сост. и обраб. Н.Штиглиц. – СПб., 1869. – 210 с. – Из содерж. : [Ново-Серпухов: место расположения, население, церкви, ярмарки, базары]. – С.83.

100. Тронько П.Т. Балаклія (1817–1891 – Ново-Серпухів) [у XVII ст.– 1943 рр.] / П.Т.Тронько // Енциклопедія історії України : в 5 т. / редкол. : В.А.Смолій (голова) [та ін.]. – К., 2003. – Т. 1. – С. 172.

101. Харьковский календарь на 1887 год (год пятнадцатый) : в 2 кн. [Кн. 1-2] / Харьк. губерн. стат. ком. ; под ред. П.С.Ефименко. – Х. : Тип. Губерн. правл., 1886. – 257 с. : табл. – Из содерж. : [Ново-Серпухов: адм. учреждения ; ярмарки]. – С. 173, 177, 247, 248, 250.

2.4 Балаклія у роки Першої світової війни, Української революції, Громадянської війни та інтервенції (1914–1920 рр.)

102. [Балаклея в 1917-1920 гг.] // Антонов-Овсеенко В.А. Записки о Гражданской войне / В.А.Антонов-Овсеенко. – М., 1924. – С. 57, 73, 75, 92, 99, 119.

103.* [Балаклея, слобода (с.) Змиевского уезда] // Крестьянское движение в России в годы первой мировой войны, июль 1914 г. – февраль 1917 г. : сб. док. / ред. А.М.Анфимов. – М.; Л., 1965. – С. 274, 495.

104. Великая Октябрьская социалистическая революция и победа Советской власти на Украине, февраль 1917 г. – февраль 1918 г.: хроника важнейших ист.-парт. и рев. событий : в 2 ч. Ч. 2. Большевики во главе трудящихся в период борьбы за установление Советской власти на Украине, октябрь 1917г. – февраль 1918 г. / авт.-сост. : П.Л.Варгатюк [и др.]. – К. :

Политиздат України, 1982. – 959 с. – Из содерж. : [Балаклея в декабре 1917 г. – январе 1918 г.]. – С. 538, 695.

105.* [Визволення Балаклії від німецько-польських окупантів 22 грудня 1918 р. Відновлення влади Рад] // Радянське будівництво на Україні в роки громадянської війни (листопад 1918 – серпень 1919 рр.) : зб. док. і матеріалів / АН УРСР. – К., 1962. – С. 273-277.

106. **Грізний** 1917 : [П.Г.Матюшенко – мешканець Балаклії, учасник рев. подій 1917 р.] // Перемога. – 1956. – 11 листоп.

107. **Жуков Г.К.** Воспоминания и размышления : в 3 т. Т. 1. / Г.К.Жуков. – 7-е изд. – М. : Изд-во Агентства печати “Новости”, 1986. – 303 с. : ил. – Из содерж. : Служба солдатская [в 5-м запасном кавалерийском полку, с. Балаклея, 5 сентября 1915 г. – осень 1917 г.]. – С. 47-59.

108. **Жуков Г.К.** Спогади і роздуми / Г.К.Жуков ; пер. А.М.Шевченка. – К. : Політвидав України, 1985. – 841 с. : 1 л. портр. – Из змісту : Служба солдатська : [у верес. 1915 р. Г.К.Жукова відправлено у 5-й запас. кавалер. полк]. – С. 33, 40-42.

109.* [Мирне роззброєння 5-го запасного кавалерійського полку – прихильників Центральної Ради в грудні 1917 р.] // Харківська Червона гвардія : зб. спогадів. – Х., 1933. – С. 59.

110.* [Організація Балаклійського кінного Червоногвардійського загону, кінець 1917 р.] // Гарчев П.І. Червона гвардія України у Жовтневій революції / П.І.Гарчев. – Х., 1969. – С. 126.

111.* **Совещание** о сыпном тифе : [эпидемия тифа в Балаклее. В течении недели в Волчанск отправили 450 больных] // Харьк. губерн. ведомости. – 1915. – 13 дек.

112. **Тризна О.** Кров пролита даремно : [про встановлення влади Рад у місті] / О.Тризна // Серп і молот. – 1966. – 13, 16 серп.

113. [У місті активно виступають солдати і селяни проти представників старої влади] // Решадько П.Ф. Селянський рух у Харківській губернії (березень 1917 – січень 1918 рр.) / П.Ф.Решадько. – Х., 1972. – С. 22.

114. **Харьковская** губерния : [драгун. полк Балаклеи в ноябре 1917 г.] // Великая Октябрьская социалистическая революция : энциклопедия / под ред. П.А.Голуба [и др.]. – 3-е изд., доп. – М., 1987. – С. 564.

2.5 Балаклея у міжвоєнний період 1921–1940 рр.

115. **В боротьбі** за побудову соціалізму // Клочан Д. Балаклея : краєзн. нарис / Д.Клочан, М.Субота, В.Суздальцев. – Х., 1965. – С. 47-59.

116. **Гопцій Г.** Це бачив я, чув і пережив серцем у 1933-му : [спогади ветерана ВВВ і праці про іст. події у Балаклії і селах р-ну] / Г.Гопцій // Укр. газ. – 2003. – 14 серп. (№ 30). – С. 8.

117.* **Деятельность** [БалаклеЙского] райисполкома : [нар. образование; здравоохранение; благоустройство города; органы внутренних дел] // Красный Октябрь. – 1923. – 7 нояб.

118. **Дмитрієв Ф.** Вони були першими : [з історії колективізації в краї] / Ф.Дмитрієв // Серп і молот. – 1969. – 25 жовт.

119. **Мельников О.** Вони були першими : [про орг. комсомолу] / О.Мельников // Перемога. – 1957. – 3 листоп.

120. **На шляху** соціалістичного будівництва // Тризна О.А. Горизонти Балаклії / О.А.Тризна. – Х., 1967. – С. 47-63.

121. **Столиця** відчаю : Голодомор 1932–1933 рр. на Харківщині [у т.ч. в м. Балаклії] вустами очевидців : свідчення, коментарі / упоряд. Т.Поліщук. – Х., 2006. – С. 58.

122. **Тризна О.** Ніколи не старіюче плем'я : [історія комсом. орг.] / О.Тризна // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 6, 9, 13, 16 лип.

2.6 Балаклія у роки Другої світової війни

123. **Андросов О.** Екватором війни : [трав. 1943 р.] / О.Андросов, М.Нікітін // Ленін. зміна. – 1983. – 9 трав.

124. **Аптекарев Д.** На підступах до Балаклії : [спогади учасника боїв за звільнення міста від нім.-фашист. загарбників] / Д.Аптекарев // Серп і молот. – 1975. – 6 лют.

125. **Безсмертя.** Книга пам'яті України, 1941–1945 / голов. редкол. : голова І.О.Герасимов [та ін.]. – К. : Пошук.-вид. агентство “Книга пам'яті України”, 2000. – 944 с. : ілюстр. – Из змісту : [Балаклія у 1941–1943 рр.]. – С. 101, 124, 673 ; Герої Радянського Союзу – українці та уродженці України : [Петченко Йосип Тихонович, Усенко Іван Архипович]. – С. 787, 815.

126. **Буялов І.** Він загинув за Балаклію : [спогади колиш. командира батальйону про бійця Івана Більського] / І.Буялов // Серп і молот. – 1975. – 1 берез.

127. **В боях** за Балаклію : [1941–1943 рр.] // Серп і молот. – 1963. – 3 серп.

128. **Воротинцова С.** Гори, гори, його щаслива зірко! : [про Василя Яковича Якименка, мешканця м. Балаклії, учасника ВВВ, кулеметника, командира взводу] / С.Воротинцова ; фотогр. С.Севальної // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 6 трав. – фотогр.

129. **Воротинцова С.** “Пам’ятайте!” : [про Сергія Івановича Аверіна, ветерана ВВВ (нагороди – орден Червоної Зірки, орден Вітчизняної війни), будівника цемент.-шифер. комбінату та лікарні] / С.Воротинцова // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 6 трав. – фотогр.

130. **Герои-пулеметчики** : Усенко Иван Архипович : [удостоен звання Героя Советского Союза в марте 1945 г. В боях за город Шверин особо отличился пулемет. расчет гвардии сержанта И.Усенко] // Подвиги во имя Отчизны : док. очерки о Героях Советского Союза – уроженцах Харькова и Харьк. обл. – Изд. 2-е, перераб. и доп. / Сост. В.Т.Миллюха. – Х., 1974. – С. 605-607.

131. **Дикань А.П.** Герои Харьковщины / А.П.Дикань. – Х., 1998. – 352 с. – Из содерж. : Балаклейский район : [балаклейцы-участники Великой Отечественной войны: Григоренко Семен Васильевич – генерал-майор авиации, Герой России (1994 г.) ; Петченко Иосиф Тихонович – Герой Советского Союза (1944 г.)]. – С. 63, 66 : фот.

132. **Дикань А.** Подвигами осяяне життя : [про ветерана ВВВ Василя Степановича Скубака] / А.Дикань // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 7 трав.

133. **Задорожко Л.** Бійці згадують фронтові дороги : [про балаклійців – ветеранів війни] / Л.Задорожко // Серп і молот. – 1976. – 22 січ.

134. **Задорожко Л.** На берегах Сіверського Дінця : [про бої в р-ні Балаклії у берез. 1943 р.] / Л.Задорожко // Серп і молот. – 1977. – 7 лип.

135. **Задорожко Л.** Свідок подій : [про визволення Балаклії у 1943 р.] / Л.Задорожко // Серп і молот. – 1972. – 5 лют.

136. **Задорожко Л.** Смерті не підвладний : [про долю командира полку М.П.Борисенкова – учасника боїв за визволення Балаклії] / Л.Задорожко // Серп і молот. – 1968. – 22 лют.

137. **Ізмбергенов К.** Патріот, вихованець комсомолу : [Хіва Муканов – комсомолец 1920-х рр. із Казахстану; загинув, захищаючи Балаклію від нім.-фашист. загарбників. Його ім’я носить вулиця міста] / К.Ізмбергенов // Серп і молот. – 1971. – 6 лют.

138. **Клочан Д.** Під розколеним небом : [421 день тривала фашист. окупація міста] / Д.Клочан // Серп і молот. – 1991. – 22 черв.

139. **Клочан Д.** Полегли, але не переможені : [Балаклія у роки ВВВ] / Д.Клочан // Книга пам’яті. Харківська область. Балаклійський район. – Х., 1994. – Т. 3. – С. 14-23.

140. **Кузьменко М.** Від Волги до Карпат : спогади фронтовика [уродженця с. Савинці, мешканця м. Балаклії] / М.Кузьменко // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 15 квіт.

141. **Лебедева В.** “Хотелось бы всех поименно назвать...” : [о событиях 1942 г.] / В.Лебедева // Панорама. – 1997. – 28 черв. – С. 10.

142. **Литвиненко Ф.Й.** За Балаклію : [спогади про визволення міста від нім.-фашист. загарбників у лют. 1943 р.] / Ф.Й.Литвиненко // Серп і молот. – 1992. – 6, 13 трав.

143. **На берегах** Западной Двины : Иосиф Тихонович Петченко : [удостоен звания Героя Советского Союза за успешный прорыв вражес. обороны и форсирование р. Зап. Двины в р-не г. Витебска] // Подвиги во имя Отчизны : док. очерки о Героях Советского Союза – уроженцах Харькова и Харьк. обл. – Изд. 2-е, перераб. и доп. / сост. В.Т.Милюха. – Х., 1974. – С. 474-477 : фот.

144. **Онуфрієнко А.** Снайпер з крейсера : [мешканець Балаклії О.Я.Носенко знищив близько 200 нім. солдат у роки ВВВ] / А.Онуфрієнко // Серп і молот. – 1968. – 21 берез.

145. **Петченко** Иосиф Тихонович : [(17.09.1901 – 05.08.1976) : Герой Советского Союза, родился в Балаклее] // Герои Советского Союза : крат. биогр. словарь / редкол. : И.Н. Шкадов [и др.]. – М., 1988. – Т. 2. – С. 264 : фот.

146. **Рудько В.П.** И мертвые мы будем жить : путеводитель / В.П.Рудько – Х. : Прапор, 1983. – 63 с. : ил. – Из содерж. : [Балаклейский партизанский отряд]. – С. 58.

147. **Саєнко О.** Подвиг триває : [про ветерана ВВВ і праці, автомеханіка В.П.Комаря] / О.Саєнко // Серп і молот. – 1976. – 8 трав.

148. **Советская** Украина в годы Великой Отечественной войны : док. и материалы : в 3 т. / Ин-т истории АН УССР ; сост. : В.Н.Немятый [и др.]. – К. : Наук. думка, 1985. – Т. 1-3.

Т. 1 : Украинская ССР в первый период Великой Отечественной войны (22 июня 1941 г. – 18 ноября 1942 г.). – 518 с. – Геогр. указ. : с. 489.

Т. 2 : Украинская ССР в период коренного перелома в ходе Великой Отечественной войны (19 ноября 1942 г. – конец 1943 г.). – 512 с. – Геогр. указ : с. 473.

149. **Татарин В.** Найвища відзнака героям : [Герої Радянського Союзу – Й.Т.Петченко, І.А.Усенко ; М.С.Ноздрачова – повний кавалер ордена Слави] / В.Татарин // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 16 квіт.

150. **Титаренко О.** “Воювати не хотіли, а мир хотіли зберегти” : [у краєзн. музеї відбулася зустріч ветеранів ВВВ за участю поета-фронтовика М.І.Мілаша] / О.Титаренко ; фотогр. С.Севальної // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 22 жовт. – фотогр.

151. **Усенко** Иван Архипович : [Герой Советского Союза (24.03.1945 г.) – командир пулеметного расчета 140-го гвардейс. стрелков. полка 1-го Белорус. фронта. После войны жил, работал в г. Балаклее] // Герои Советского Союза : крат. биогр. словарь / М-во обороны СССР ; редкол. : И.Н. Шкадов [и др.]. – М., 1988. – Т. 2. – С. 628 : фот.

152. **Фурсал В.** Суворий лютий 1943-го / В.Фурсал // Серп і молот. – 1997. – 5 лют.

153. **Чмут Т.** Вік для нього не перешкода : [про Івана Гнатовича Власенка, учасника ВВВ, орденоносця (“Великої Вітчизняної війни” і “За мужність”)] / Т.Чмут // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 19 жовт. – фотогр.

154. **Чмут Т.** У перемозі є і його частка : [про ветерана ВВВ Миколу Ілліча Тертичного] / Т.Чмут // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 7 трав.

155. **Чмут Т.** “Ще поживемо...” : [про Валентину Гнатівну Галашову, мешканку Балаклії, учасницю ВВВ, лікаря за фахом] / Т.Чмут // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 6 трав. – фотогр.

156. **Шатравка І.** Старшина : [балаклієць Ф.Й.Литвиненко – ветеран ВВВ] / І.Шатравка // Серп і молот. – 1974. – 17 жовт.

157. **Якушенков Д.** Народные мстители из Балаклеи : [о партизан. отряде] / Д.Якушенков // Слово ветерана. – 2003. – 30 июля.

2.7 Балаклія у повоєнні роки, за часів застою, перебудови

158. **Балаклія** прикрашається // Серп і молот. – 1965. – 7 серп.

159. **Головко В.** Новобудови [у місті] / В.Головко // Серп і молот. – 1967. – 5 січ.

160. **Гопцій М.** Оновлюється місто : [містобудування] / М.Гопцій // Серп і молот. – 1966. – 20 груд.

161. **Гуділін А.** Палац шлюбів : [відкрито Палац шлюбів у приміщенні район. Будинку культури] / А.Гуділін // Серп і молот. – 1963. – 11 черв.

162. **До нових висот** : [місто на початку 1960-тих рр.] / Клочан Д. Балаклія : краєзн. нарис / Д.Клочан, М.Субота, В.Суздальцев. – Х., 1965. – С. 81-96.

163. **Миргород І.** На конвеєрі. Переваги спеціаліз. ремонту с.-г. машин : [з досвіду “Сільгосптехніки”] / І. Миргород // Соціаліст. Харківщина. – 1965. – 28 лют.

164. **Окуліч-Козарін О.** Балаклія оновлюється / О.Окуліч-Козарін // Соціаліст. Харківщина. – 1959. – 13 груд.

165. **Прискорити сфери послуг** : [за матеріалами пленуму райкому комуніст. партії] // Серп і молот. – 1989. – 2 берез.

166. **Рядки історії** : [розвиток р-ну, Балаклії у 1956–1966 рр.] // Серп і молот. – 1977. – 16 серп.; 8 верес.

167. **Сторчак Г.** За подальше піднесення торгівлі [державної і кооперативної] / Г.Сторчак // Перемога. – 1961. – 9 лют.

168. **Ширше крок** у перебудові [району, міста : матеріали з пленуму райкому комуніст. партії] // Серп і молот. – 1988. – 13 верес.

2.7.1 Участь балаклійців у війні в Афганістані

(1979–1989 рр.)

169. **Воротинцова С.** Афганістан: 26 років тому : [про ветерана війни балаклійця В.Резніка] / С.Воротинцова // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 25 січ. – фотогр.

170. **Мойсеєнко Ю.** Нагороди знайшли героїв : [про бойові нагороди балаклійців-ветеранів Афганістану] / Ю.Мойсеєнко // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 15 лип.

171. **Мойсеєнко Ю.** Очищувальним вогнем : [про загиблих воїнів-інтернаціоналістів: М.І.Астахова, А.В.Бичкова, А.В.Гуртова, П.М.Гілярова, В.К.Пономаренка, В.О.Черепенникова] / Ю.Мойсеєнко // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 13 лют.

172. **Мойсеєнко Ю.** Чогось так серце завмирає... : [пам'яті воїнів-афганців, уродженців краю] / Ю.Мойсеєнко // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 15 лют.

173. **Чмут Т.** Війна винесла свій вирок. Він живе йому наперекір : [про ветеранів війни: голову район. Спілки ветеранів Афганістану Ю.М.Мойсеєнка та М.В.Розена] / Т.Чмут // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 28 січ.

174. **Чорні** тюльпани. Афганський мартиролог України. Вип. 1 / Благодійний фонд “Мартиролог України” ; авт.-упоряд. О.Мусієнко. – К. : АТ “Друкарня “Столиця”, 1999. – 560 с. – Із змісту : Харківщина : у війні 1979–1989 рр. Загинули воїни м. Балаклії: М.І.Астахов (1955–1981), А.В.Бичков (1968–1988), Л.М.Водолаженко (1964–1984), В.О.Черепенников (1966–1985). – С. 448-484.

3. Природні та екологічні умови

175. **Балаклея** // Географический энциклопедический словарь : геогр. назв. – 2-е изд., доп. / гл. ред. А.Ф.Трешников. – М., 1989. – С. 54.

176. **Балаклія** : [екон.-геогр. характеристика] // Географічна енциклопедія України : в 3 т. / відп. ред. О.М.Маринич. – К., 1989. – Т. 1. – С. 67.

177. **Балаклія** // Коваль А.П. Знайомі незнайомці : походження назв поселень України / А.П.Коваль. – К., 2001. – С. 109-110.

178. **м. Балаклія** (кол. Ново-Серпухів) // Янко М.П. Топонімічний словник України : словник-довідник / М.П.Янко. – К., 1998. – С. 33.

179. **Балаклія** // Топонімічний словник Харківщини / Харк. держ. наук. б-ка ім. В.Г.Короленка ; авт.-склад. : А.М.Перепеча, А.П.Ярещенко. – Х., 1991. – С. 12.

180. **Грищенко А.В.** Радиоэкология регионов Украины : Харьковская область : монография / А.В.Грищенко, Г.Д.Коваленко. – Х. : ИД «ИНЖЭК», 2003. – 128 с. – Из содерж. : [г. Балаклея, Балаклейс. р-н]. – С. 16, 17, 22, 32, 33, 34, 47, 48, 62, 63, 64, 67, 69, 70, 71, 73, 87, 90, 91, 112.

181. **Подробная карта Балаклеевского района** [Электронный ресурс] // Отдых в Украине. – Режим доступа : <http://ukraina.tourua.com/maps.html?id=57>

182. **Тоценко Ю.В.** Зберегти та примножити : [щодо охорони навколиш. середовища] / Ю.В.Тоценко // Вісті Балаклійщини. – 2000. – 25 жовт.

183. **Харьковская область** / под ред. А.П.Голикова, А.Л.Сидоренко. – Х. : РИП «Оригинал», 1993. – 128 с. – [г. Балаклея: климат, полез. ископаемые, реки Ляховка и Балаклейка, озера ; численность населения к 2001 г. ; пром-ть, культура]. – С. 9, 11, 12, 21, 36, 49, 50, 56, 57, 58, 59, 101.

184. **Ярещенко А.** Балаклія і Пришиб : [топоніміка] / А.Ярещенко // Соціаліст. Харківщина. – 1987. – 4 груд.

185. **Ярещенко А.** Наш рідний край : рибна річка – [Волоська Балаклійка, Середня Балаклійка протікають у межах міста] / А.Ярещенко, Г.Слюнін // Прапор. – 1982. – № 6. – С. 126-127.

4 Економічний розвиток Балаклії. Промисловість. Міське господарство

186. **Адвахов М.** Національне надбання Балаклійщини : [про польову лаб. “Балаклійс. наук.-дослід. полігон” Харк. Нац. ун-ту радіоелектроніки] / М.Адвахов // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 20 лип.

187. **Балаклійські** тепловики працюють у будь-яких умовах : [про міжрайон. п-во теплових мереж, створене у лют. 1981 р.] // Лідери ХХІ ст. – 2003. – № 3. – С. 87.

188. **Балаклія** в 1994 та 1995 роках : [про соц.-екон. розвиток] // Серп і молот. – 1995. – 25 берез. – (3 сесії міськради).

189. **Балаклія** : рік минулий, рік нинішній: звіт про виконання бюджету Балаклійс. міськ. ради за 2004 р. // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 1 квіт.

190. **Вовченко В.М.** Від підсумків до нових результатів : [сьогодення і перспективи АПК] / В.М.Вовченко // Серп і молот. – 1999. – 27, 30 листоп. ; 4, 7 груд.

191. **Воротинцова С.** Кооператор – 2005 : [про роботу район. спілки пайовиків] / С.Воротинцова ; фотогр. С.Севальної // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 1 лип. – фотогр.

192. **Воротинцова С.** Сто рядків про ВАТ “Гарант”. До свята : [про торг. п-во] / С.Воротинцова ; фотогр. С.Севальної // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 29 лип. – фотогр.

193. **Воротинцова С.** Сучасний ринок – це Балаклійський ринок / С.Воротинцова ; фотогр. С.Севальної // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 1 лип. – фотогр.

194. [Гассай Виктор Иванович: дир. Балаклейс. підприємства теплових сетей с 1981 г., чл. исполкома Балаклейс. горсовета с 1993 г.] // Украина : регионы. Харьковская область, 1932–2002. 500 влиятельных личностей. / Вост.-Укр. биограф. ин-т ; ред. В.Федосова. – Х., 2002. – С. 186 : фот.

195. **Голозубова Н.** Нам ці завдання під силу : [соц.-екон. розвиток р-ну і міста у 2003 р. і на період 2004 р.] / Н.Голозубова // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 4, 11 черв.

196. **Гопцій А.** На досягнутому не зупиняємось : [про роботу вир-ва ЗАТ “Балмолоко Плюс”] / А.Гопцій, В.Козаченко // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 3 груд.

197. **Гопцій М.** Харчосмакова: реальність і перспективи : [про роботу ф-ки] / М.Гопцій // Серп і молот. – 1991. – 19, 23 листоп.

198. **Економічний** і соціальний розвиток району в 2002 році // Вісті Балаклійщини. – 2003. – 4 лют.

199. **Жерноклеев Н.Н.** Организационно-экономические основы комплексного развития районного АПК: (на примере Харьк. обл., в т.ч. в Балаклее) / Н.Н.Жерноклеев ; Харьк. нац. техн. ун-т сел. хоз-ва. – Х., 2007. – 231 с. : табл., прил.
200. **Засадченко І.В.** Успішне реформування – поштовх для економічного розвитку : [з виступу заст. голови райдержадмін.] / І.В.Засадченко // Вісті Балаклійщини. – 2002. – 8 листоп.
201. **Звіт** про виконання бюджету Балаклійської міської ради на 2004 рік / Балаклійс. міськрада // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 1 квіт.
202. **Землянухіна О.** Кооперація: період поствідродження : [про роботу район. спілки пайовиків “Кооператор”] / О.Землянухіна // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 2 лип.
203. **Зубаренко Г.А.** Щоб забезпечити найнеобхідніше : [про виконання бюджету 2001 р.: з доп. нач. фін. упр. райдержадмін.] / Г.А.Зубаренко // Вісті Балаклійщини . – 2002. – 5 січ.
204. [**Киктев Николай Иванович:** дир. гослесхоз. підприємства с 1986 г.] // Украина : регионы. Харьковская область, 1932–2002. 500 влиятельных личностей / Вост.-Укр. биограф. ин-т ; ред. В.Федосова. – Х., 2002. – С. 189 : фот.
205. **Киктьов М.І.** Балаклійським лісам жити : [ліс. госп-во] / М.І.Киктьов // Вісті Балаклійщини. – 2002. – 14 верес.
206. **Ковальова Н.І.** Від базару до ринку – не лише роки : [п-во “Балаклійський ринок” – “Кращий ринок” у 2003 р. серед 26-ти ринків Харк. обл. : розмова з дир. ринку Н.І.Ковальновою /записала С.Воротинцова] // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 4 трав.
207. **Ковальчук Н.** “Нам подачек не надо, оцените нашу продукцию” : [о деятельности предприятий гор. хоз-ва] / Н.Ковальчук // Событие. – 1995. – 10 нояб.
208. **Козлова О.** Балаклеийский фаянс. Правда или вымысел? / О.Козлова // Веч. Харьков. – 2002. – 27 марта.
209. **Лациба А.** Астрологи на будовах не бувають : [про роботу будівельників] / А.Лациба // Серп и молот. – 1992. – 18 січ.
210. **Лациба А.** Складові економічного зростання : [пром-ть у 1-му півріччі 2000 р.] / А.Лациба // Вісті Балаклійщини. – 2000. – 20 верес.
211. **Лациба А.** Чи додасть він нам цивілізованості? : [про діяльність район. від. зв’язку] / А.Лациба // Серп і молот. – 1997. – 7 трав.
212. **Лесін В.** Корисний “паразит” : [про біолабораторію ТОВ “Агроресурс”] / В.Лесін // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 12 берез.
213. **Лесін В.** Послуги від міста до села : [побут. послуги ТОВ “Чарівниця”] / В.Лесін // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 19 берез.

214. **Лесін В.** Труд, який оцінюють покоління : [про діяльність держлісгоспу / В.Лесін // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 17 верес.

215. [Литвинов Владимир Пантелеевич: нач. упр. по эксплуатации газ. хоз-ва (ныне филиал ОАО “Харьковгаз”) с 1980 г., деп. райсовета, пред. район. орг. Нар.-Демокр. партии Украины] // Украина : регионы. Харьковская область, 1932–2002. 500 влиятельных личностей / Вост.-Укр. биограф. ин-т ; ред. В.Федосова. – Х., 2002. – С. 189 : фот.

216. **Масельський С.І.** Поступ Балаклійщини : [з виступу голови райдержадмін.] / С.І.Масельський // Вісті Балаклійщини. – 2002. – 23 лют.

217. **Медвідь В.** А ліс росте : [про район. держ. лісгосп. п-во] / В.Медвідь // Слобід. край. – 2002. – 15 жовт.

218. **Микуленко К.В.** Щоб дорога – рівною скатертиною : [про діяльність район. упр. з буд-ва, ремонту і утримання доріг : бесіда з кер. орг. К.В.Микуленком / записала Т.Чмут ; фотогр. С.Севальної] // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 29 жовт. – фотогр.

219. **Місто** : останні підсумки і найближчі перспективи : [соц.-екон. розвиток Балаклії у 2003 р.] // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 6 лют.

220. **М’ясникова В.** Люди, які творять добро : [про роботу колективу Терит. центру по обслуговуванню одиноких непрацевдат. громадян] / В.М’ясникова // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 5 листоп.

221. **Панасенко М.** Зберегти існуючі і створити нові робочі місця : [про основ. напрямки стратегії зайнятості у місті] / М.Панасенко // Вісті Балаклійщини. – 2002. – 5 січ.

222. **Паршутін О.С.** Від романтизму в геології залишилась тільки згадка : [про діяльність ТОВ “Укр. геофізична компанія” : розмова з голов. геологом п-ва О.С.Паршутіним / записала Т.Чмут ; фотогр. С.Севальної] // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 1 квіт. – фотогр.

223. **Полторацький В.Ю.** 2005-й: перспективи і можливості : [тези доп. першого заст. голови райдержадмін.] / В.Ю.Полторацький // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 6 січ.

224. **Полянський М.** Райкоопзаготпром: для вас! : [про діяльність фірми] / М.Полянський // Серп і молот – 1991. – 28 листоп. – 2 фотогр.

225. **Пономаренко Н.** Державні інвестиції та субвенції на підвищення добробуту людей, соціально-економічний розвиток Балаклійщини [у т.ч. м. Балаклії] / Н.Пономаренко // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 26 жовт.

226. **Про соціально-економічний розвиток Балаклійщини у 2003 році** // Вісті Балаклійщини. – 2003. – 23 груд.

227. **Районний бюджет – 2004** // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 17 лют.

228. **Севальна С.** “Агро-Союз” гарантує якість : [урочисте відкриття магазину-філії т-ва “Агро-Центр” з продажу запчастин с.-г. техніки] / С.Севальна // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 2 листоп.

229. **Стальний В.** Арсенал: минуле і сьогодення / В.Стальний // Вісті Балаклійщини. – 2001. – 18 квіт.

230. **Стальний В.** Обриси і нинішнього, і прийдешнього : [про держ. геофіз. п-во “Балаклійпромгеофізика”] / В.Стальний // Вісті Балаклійщини. – 2001. – 12 груд.

231. **Становлення і молодість заводу** : [міськмолокозаводу – 25 років] // Серп і молот. – 1993. – 27 жовт. – Зміст : Макаров С.П. Зрілість приходить з роками / С.П.Макаров ; Висторобець М. Подихом свіжості віє / М.Висторобець ; Яковлева О. Чи то літа спішать / О.Яковлева ; Негода Г. Кадри – гордість народу / Г.Негода.

232. **Столбовий І.М.** Не слова, а конкретні результати : [про соц.-екон. та суспіл.-політ. стан у р-ні та місті : бесіда з головою Балаклійс. райради І.М.Столбовим / записав А.Тесло] // Слобід. край. – 2006. – 16 верес.

233. **Супрун Л.** Ощадбанк: учора, сьогодні, завтра / Л.Супрун // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 20 трав.

234. **Сухіна Л.** Прибуткові акціонерні товариства. Хто і що стоїть за ними : [про діяльність ВАТ “Балаклійс. РТП” та голову правл. А.С.Устинова] / Л.Сухіна // Панорама. – 2000. – 17 нояб. – С. 6.

235. **Татаренко О.В.** Стояти за свій бізнес: доречно і необхідно : [про плани роботи Спільн. приват. підприємців : бесіда з головою район. орг. О.В.Татаренком / записала С.Воротинцова] // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 2 квіт.

236. **У тих**, хто чимало зазнав, багато може, і ще більше прагне : [про ВАТ “Будівельник”] // Буд. газета. – 1998. – 1 жовт.

237. **Чмут Т.** В улюбленій професії – його життя : [про діяльність голов. лісничого лісгоспу (з 1989 р.) Івана Олександровича Купіна] / Т.Чмут // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 19 берез. – фотогр.

238. **Чмут Т.** Під стукіт коліс плекається її доля : [про начальника заліз. ст. Балаклія Ірину Євгенівну Кожухар] / Т.Чмут // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 5 берез. – фотогр.

239. **Чмут Т.** Про сьогоднішніх поштовиків-зв’язківців / Т.Чмут // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 16 листоп.

240. **Чмут Т.** Рубікон становлення перейдено : [пром. та с.-г. п-ва у 2000 р.] / Т.Чмут // Вісті Балаклійщини. – 2001. – 27 січ.

241. **Шануймо** сумлінну працю : [дир. п-ва “Балаклійський ринок” Н.І.Ковальовій присвоєно нагороду “Знак пошани” Центр. спілкою спожив. т-ва України] // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 1 лип.

242. **Шаповал В.** Звіт про виконання районного бюджету по видатках на 2004 рік / В.Шаповал // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 25 лют.

243. **Що зроблено.** Харківщина, 2007 / Харк. держобладмін. – Х., 2008. – 184 с. : ілюстр. – Із змісту : Підсумки та перспективи соціально-економічного розвитку районів області: Балаклійс. р-н. – С. 82-91.

244. **Яйце** – “райце” на Балаклійщині : [про СТОВ “Балаклійс. п-во по птахівництву”] // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 14 трав.

245. **Яковенко Ю.Д.** Ювілей, що зобов’язує : [споживчій кооперації Балаклії – 135 р.] / Ю.Д.Яковенко // Вісті Балаклійщини. – 2001. – 20 жовт.

4.1 Акціонерне товариство “Балцем”

246. **Андреев Д.В.** Наша комплексная : [о стр-ве з-да] / Д.В.Андреев. – Х. : Прапор, 1965. – 24 с. : ил.

247. **Балет** на цементе : [о крупнейш. в стране АО “Балцем”] // Бизнес. – 2001. – 3 дек. – С. 41-42.

248. **Воротинцова С.** “Балцем” та його люди : [вони були й залишаються епохою] / С.Воротинцова ; фотогр. С.Севальної // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 16 серп. – фотогр.

249. **Генкин А.** На “Балцеме” восстанавливают производство и повышают цену на продукцию / А.Генкин // Время. – 1999. – 11 июля.

250. **Клочан Д.Ф.** Балаклеийский гигант : очерк / Д.Ф.Клочан. – Х. : Прапор, 1974. – 43 с.

251. **Ковальов Д.** Підкорення мети : [про Героя Соціаліст. Праці Г.М.Павленка, машиніста обертової печі цемент.-шифер. комбінату] / Д.Ковальов // Соціаліст. Харківщина. – 1974. – 11 січ.

252. **Лациба А.** Становлення особистості : [соц. політика на п-ві] / А.Лациба // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 5 жовт.

253. **Полянський М.** Під знаком реконструкції : [діяльність гірничого п-ва цемент.-шифер. комбінату] / М.Полянський // Серп і молот. – 1991. – 24 жовт.

254. **Садкова С.** Нам сходи кам’яні розкажуть... : [до 35-річчя цемент. п-ва] / С.Садкова // Серп і молот. – 1998. – 3 черв.

255. **Сечин Н.** ЭВМ на Балаклейском гиганте / Н.Сечин // Крас. знамя. – 1974. – 2 нояб.

256. **Степанов П.** Країно, одержуй балаклійський цемент : [пущено першу обертову піч довжиною 185 м] / П.Степанов // Серп і молот. – 1963. – 4 лип.

257. **Ткаленко Н.И.** Балаклеийские цементники / Н.И.Ткаленко. – Х. : Прапор, 1965. – 79 с. : ил.

258. **Шабала В.** “Осень украинского цемента” / В.Шабала // Буд. газета. – 1998. – 18 черв.

259. **Щербак Н.** Честь и слава ветеранам – первопроходцам : [к 35-летию ОАО «Балцем»] / Н.Щербак // Серп і молот. – 1998. – 5 серп.

260. **Ювілей** цементників : наше свято : [30 років комбінату] // Серп і молот. – 1993. – 7 серп.

4.2 “Хенкель Баутехнік” – завод з виробництва сухих будівельних матеріалів

261. **Бобок С.** Завод строительных смесей пущен в Балаклее / С.Бобок // Объектив-Но. – 2004. – 6-12 сент. (№ 35). – С. 5.

262. **Воротинцова С.** “Хенкель Баутехнік” у Балаклії: що там за дверима? / С.Воротинцова ; фотогр. С.Севальної // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 19 серп. – фотогр.

263. **Лесін В.** “Хенкель Баутехнік” на балаклійській землі : [щодо введення в дію з-ду з вир-ва будматеріалів, потужність 100-140 тис. тонн готової продукції] / В.Лесін // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 25 трав.

264. **Лоза М.О.** “Хенкель Баутехнік ” на балаклійській землі : [про буд-во з-ду : бесіда з дир. компанії М.О.Лозою / записав В.Лесін] // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 25 трав.

265. **Соха В.Г.** Хенкель – компания-лидер, делающая жизнь людей легче, лучше, красивее / В.Г.Соха // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 16 серп. – Спец. вип.: “Исполнился год з-ду “Хенкель в Балаклее””.

266. **Чмут Т.** “Хенкель” на Балаклійщині : [26 серп. урочисто відкрито п-во] / Т.Чмут ; фотогр. М.Адвахова // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 27 серп. – фотогр.

267. **Шилин Д.** “Хенкель” занял Балаклею : [в городе открылся новый з-д по пр-ву сухих строит. смесей] / Д.Шилин // Комс. правда. – 2004. – 9 сент. – С. 13.

5. Охорона здоров'я. Фізкультура та спорт

5.1 Медичне обслуговування

268. **Алексєєв С.В.** Благодійна організація “Медична допомога” [при Балаклійс. район. поліклініці з 2007 р.] дає надію пацієнтам та лікарям : [бесіда з голов. лікарем благод. орг. С.В.Алексєєвим] // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 6 лют.

269. **Алексєєв С.** Благодійний фонд для балаклійців : [про діяльність благод. орг. “Мед. допомога”] / С.Алексєєв // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 18 черв.

270. **Богдан О.** Це потрібно не Богу, це потрібно людям : [у центр. район. лікарні відкрита молитовна кімната] / О.Богдан ; фотогр. О.Тараненка // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 24 черв. – фотогр.

271. **Воротинцова С.** Медсестра – професія, яку обирають серцем : [відбулася конф. мед. сестер на базі район. лікарні] / С.Воротинцова // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 21 трав. – фотогр.

272. **Григоренко В.** Балаклійський палац здоров'я / В.Григоренко // Ленін. зміна. – 1972. – 14 берез.

273. **Давидов О.** Балаклійській лікарні 60 років / О.Давидов // Серп і молот. – 1965. – 25 груд.

274. **Лесін В.** Спектр нашого здоров'я : [про роботу центр. район. аптеки] / В.Лесін // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 17 верес.

275. “Медична допомога” – твоя надія : [про діяльність благод. орг. при Балаклійс. поліклініці] // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 17 трав.

276. **Михальська К.** Медики Балаклійщини професійне свято зустрічають з гордістю : [про мед. обслуговування] / К.Михальська // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 17 черв. – фотогр.

277. **Михальська К.** Пустушок у післяпологовому відділенні Балаклійської центральної лікарні більше буде : [реконструйовано акушер.-гінекол. від-ння] / К.Михальська // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 18 берез.

278. **Михальська К.** Свято милосердя : [у район. лікарні орг. конф., присвяч. Міжнар. дню мед. сестри, 12 трав.] / К.Михальська // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 27 трав. – фотогр.

279. [Науково-практична] конференція стоматологів : [форум відбувся у район. лікарні за участю вчених Харкова] // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 25 трав.

280. [Провізори аптеки ТОВ “Фармація” Віталій і Марина Полонські] / фотогр. М.Курочкіна // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 9 квіт. – фотогр.

281. **Романенко П.П.** Проблеми сучасної медицини / П.П.Романенко // Вісті Балаклійщини. – 2000. – 25 жовт.

282.* **Саковская Л.** Гармония стратегии и тактики : [о работе центр. район. больницы] / Л.Саковская // Мед. газета. – 2001. – № 6.

283. **Смелова Л.А.** Людина – це найцікавіше, що є у житті : [бесіда із завідувачкою фізіотерапевт. від-ння район. лікарні, лікарем із 40-річ. стажем Л.А.Смеловою / записала О.Богдан] // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 4 берез.– фотогр.

284. **Стороженко Г.** Сьогодні й минуле : [спогади лікаря про відкриття першої лікарні у місті] / Г.Стороженко // Серп і молот. – 1965. – 2 верес.

285. **Суров Г.** Здоров'яки живуть в Балаклее : [о соврем. аппаратуре район. больницы] / Г.Суров // Комс. правда. – 2004. – 5 февр. – С. 19.

286. **30 років** Балаклійській центральній районній лікарні // Серп і молот. – 1994. – 27 серп.

287. [**Фельдшери** вищої категорії станції “швидкої допомоги” Ю.Дрегваль і Т. Логвиненко] / фотогр. М.Курочкіна // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 6 квіт. – фотогр.

288. **Вшанували** кращих із кращих [голов. лікаря Балаклійс. центр. район. лікарні В.М.Зеленого нагороджено Почесною відзнакою голови Харк. облдержадмін. “Слобожанська слава” за визнач. заслуги в розбудові регіону] // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 13 січ.

289. **“Заслужений”** – звучить гордо... і відповідально : [голов. лікарю центр. район. лікарні Володимиру Михайловичу Зеленому присвоєно звання “Засл. лікар України”] // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 30 берез. – фотогр.

290. **Погоріла І.** Життя – у прихистку теплих долонь : [про голов. лікаря В.М.Зеленого] / І. Погоріла // Слобід. край. – 2004. – 27 лют.

291. **Бирка С.** Відлуння душі : [виставка 46 фоторобіт, у т.ч. колекції хусток та шалей, лікаря-дерматолога Л.Я.Лісничої у приміщенні Харк. мед. ун-та] / С.Бирка // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 2 квіт.

292. **Книга** з-під пера лікаря : [у вид. будинку “Балдрук” вийшла кн. лікаря Л.Я.Лісничої “Присягаю дерматології і венерології” (листоп. 2004 р.)] // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 1 берез.

293. **Лісничка Л.Я.** Останнє тепло : [інтерв'ю з лікарем, поетом, фотохудож. Л.Я.Лісничою про її творч. діяльність / записала О.Богдан] // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 4 берез. – фотогр.

294. **Медики** підводять підсумки : [за результатами літ. конкурсу, проведеного обл. упр. охорони здоров'я, Л.Я.Лісничій присуджено друге місце у номінації “Проза”] // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 4 лют.

295. **Скляр О.** Людям на добро : [про Ларису Яківну Лісничу, лікаря за професією, поета , художника, артистки за покликанням] / О.Скляр // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 6 лют. – фотогр.

296. [**І.М.Назаров** – завідувач дитячого відділення центральної районної лікарні] // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 17 черв. – фотогр.

297. **Алборова В.** Просто сімейний лікар : [про Наталію Миколаївну Рязанцеву, канд. мед. наук, лікаря сімейн. від-ня центр. район. лікарні] / В.Алборова // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 8 черв. – фотогр.

5.2 Фізична культура. Спортивне життя. Туризм

298. **Буряк С.** Парад чемпіонів : [про спорт. здобутки у 2004 р.] / С.Буряк // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 25 січ.

299. **Вірич** з однодумцями знову відвідали Крим : [юні туристи під кер. учителя фізвиховання ЗОШ № 4 В.В.Черненка відкривають нові маршрути] // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 27 серп.

300. **Володимирова Т.** Білорусія відкрила шлях до Німеччини : [за найкращі результати на чемпіонаті з найвидат. світ. досягнень у піднятті гирі нетрадиц. способом земляк Давид Кльононв буде брати участь у чемпіонаті світу] / Т.Володимирова // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 13 лип.

301. **Воротинцова С.** Бокс і навесні : [про досягнення вихованців спорт. клубу “Вимпел”] / С.Воротинцова // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 15 берез.

302. **Воротинцова С.** Дають ці “ вимпельці” ще 12 перемог : [про спорт. клуб “Вимпел”, досягнення юних боксерів] / С.Воротинцова // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 20 трав. – фотогр.

303. **Горlach В.** Спасибі за все, Миколо Павловичу! : [до 70-річчя М.П.Пархоменка, майстра лиж. і велосипед. спорту, учителя, тренера, організатора спорт. життя у Балаклії] / В.Горlach // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 25 берез. – фотогр.

304. **Готуємося** до літа : [про впорядкування дит. оздоров. табору “Олімпія”] // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 24 трав.

305. **Друкальська Т.** Клуб “Тайфун” поповнився чемпіонами : [з 22 юнаків і дівчат 16 одержали медалі на чемпіонаті України з військ.-спорт. багатоборства] / Т.Друкальська // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 4 трав.

306. **Єфімов В.** Знову на п’єдесталі : [Анжеліка Горлач посіла 1-ше місце, Андрій Горлач – 3-тє місце на змаганнях з гирьового спорту на першість м. Харкова та р-нів обл.] / В.Єфімов // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 26 квіт.

307. **Його перемоги – тобі Балакліє!** : [учень ЗОШ № 1 Я.Фільчаков – срібний призер з греко-римської боротьби відбірков. чемпіонату Харк. обл. і бронз. призер XXIV міжнар. турніру] // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 26 квіт. – Підпис: Дирекція ДЮСШ “Колос” та тренер з греко-римської боротьби.

308. **Лесін В.** Головне здорова нація : [на терит. стадіону “Вимпел” проведено спартакіаду за участю спорт. команд Харк. обл.] / В.Лесін // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 21 верес.

309. **Маринін П.** Не підвели земляки : [Давид Кльонон посів перше місце на чемпіонаті України з гирьового спорту] / П.Маринін // Серп і молот. – 1991. – 2 листоп.

310. **Мартиненко Н.** І знову успіх : [про перемогу веслярів Балаклійс. ДЮСШ у змаганнях на Першість Харк. обл. з веслування на байдарках та каное, Харків, 15 трав.] / Н.Мартиненко // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 24 трав.

311. **Мартиненко Н.** “Стрімкі човни” на хвилях Дніпра : [про перемогу веслярів дит.-юнац. спорт. шк. на Всеукр. змаганнях, Дніпропетровськ, 8-10 лип.] / Н.Мартиненко // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 19 лип.

312. **Нам присвячено рекорд** : [відомий балаклійс. спортсмен, п’ятиразовий чемпіон світу з гирьового спорту, багатораз. чемпіон України Давид Васильович Кльонон присвятив свій рекорд місц. пресі. Ім’я спортсмена внесено до Книги рекордів Гіннеса] // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 9 січ. – фотогр.

313. **Неклюдов В.** День туризму у Балаклії : [традиц. XII район. турист. зліт школярів] / В.Неклюдов // Серп і молот. – 1991. – 28 верес.

314. **Онуфрієнко А.** Спортивний комплекс у Балаклії : [відкрито Палац спорту спорт. т-ва “Колос”] / А.Онуфрієнко // Соціаліст. Харківщина. – 1970. – 27 верес.

315. **Показали високий рівень** : [у змаганні з боротьби самбо на першість обл. (Харків, 28 груд. 2003 р.) юні самбісти Балаклії посіли три перших місця] // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 6 січ.

316. **“Усі сили віддаю своїм учням”** : [до 60-річчя педагога, вихователя дит.-юнац. спорт. шк. Івана Михайловича Ковтуна] // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 5 берез. – фотогр.

317. **Черненко В.** На змаганнях з лижного туризму : [серед школярів області команда балаклійців посіла 2-ге місце у заг. заліку] / В.Черненко // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 27 лют.

318. **Черненко В.** Таке собі захоплення: долати перешкоди : [про участь юних балаклійців в обл. спартакіаді з туризму серед школярів] / В.Черненко // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 15 черв.

319. **Черненко В.** У спортивний туризм слабаки не йдуть : [про результати турист. зльоту, що проходив у таборі “Олімпія”] / В.Черненко // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 14 черв.

320. **Чмут Т.** Жонглювати гирями, як повітряними кулями : [про перемогу Д.Кльонова, Ю.Столбового, С.Колісника на міжнар. турнірі з встановлення вищ. гирьових досягнень у підйомі гир] / Т.Чмут // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 19 лип.

321. **Якщо бокс** – то тільки переможний : [вихованці спорт. клубу “Вимпел” посіли три перших місця на змаганнях Першості України з боксу серед юнаків] // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 1 лип.

322. **Якщо прагнення** до перемоги нездоланне : [учень 8 кл. ЗОШ № 2 Ігор Новіков посів 1-ше місце на Першості України з боксу серед юнаків 1990 р. народж.] // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 30 квіт.

6. Суспільно-політичне життя. Діяльність органів місцевої влади

323. **Про утворення** Балаклійської районної адміністрації та припинення діяльності виконавчого комітету Балаклійської районної Ради народних депутатів : розпорядження представника Президента України в Балаклійс. р-ні, 21 трав. 1992 р. // Серп і молот. – 1992. – 3 черв. – Підпис: В.Й.Казмірук.

324. **Балаклійська Райдержадміністрація** [Електронний ресурс] : Офіційний сайт. – Режим доступу : <http://balakliya-rda.gov.ua/>

325. **Балаклія – Старий Оскол** : [міста побратими] // Серп і молот. – 1998. – 25 квіт.

326. **Воротинцова С.** Важко їм без нашої допомоги : [про роботу громад. орг. інвалідів, багатодіт. родин та родин дітей-інвалідів. У 2004 р. ця орг. – член міжнар. молодіж. правового руху] / С.Воротинцова // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 28 трав.

327. **Воротинцова С.** “Держава” – це коли всі разом : [у місті відкрито представництво обл. благод. орг. Всеукр. об-ня “Держава”] / С.Воротинцова // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 21 січ. – фотогр.

328. **Воротинцова С.** Підтримку – молодим : [про роботу район. центру соц. служб для молоді] / С.Воротинцова // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 25 черв.

329. **Воротинцова С.** Солідарність жінок: зрозуміти і допомогти : [про діяльність район. орг. партії “Солідарність жінок України”] / С.Воротинцова ; фотогр. С.Севальної // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 18 берез. – фотогр.

330. **Воротинцова С.** Ще раз про добрі справи : [про діяльність громад. орг. інвалідів, багатодіт. родин, родин-інвалідів, яку створено 3 роки тому] / С.Воротинцова // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 6 січ.

331. **Голозубова Н.** Нам ці завдання під силу : [нотатки з 15-ї сес. райради] / Н.Голозубова // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 11 черв.

332. **Голозубова Н.М.** У відповіді за все : голова райради про сьогодення місц. рад та пробл. р-ну : [бесіда з головою райради Н.М.Голозубовою] // Вісті Балаклійщини. – 2002. – 17 лип.

333. **Гошовська В.А.** З турботою і думкою про вас... : [звіт нар. депутата України по Балаклійс. виборч. округу № 178] / В.А.Гошовська // Вісті Балаклійщини. – 2002. – 16 лют.

334. **Гребенюк О.П.** Безцінна скарбниця нашої історії : [арх. справа у краї: бесіда з начальником арх. від. Балаклійс. райдержадмін.

О.П.Гребенюком / записала С.Ніколаєва] // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 24 груд.

335. **Громадську** колегію створено [у райдержадміністрації] // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 5 лип.

336. **З метою** створення сприятливих умов : [про соц.-екон. розвиток Балаклії у 2004–2005 рр.] // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 22 квіт.

337. **Казмірук В.Й.** Державна адміністрація і правопорядок : [виступ представника Президента України у Балаклійс. р-ні під час зустрічі з керівниками райдержадмін.] / В.Й.Казмірук // Серп і молот. – 1992. – 20 черв.

338. **Каталог** громадських організацій м. Харкова та Харківської області / Благод. фонд “Громадські ініціативи” ; відп. за вип. Н.Капінус. – Х., 2002. – 144 с. – Із змісту : Балаклійська районна організація “Українська соціал-демократична молодь”. – С. 67.

339. **Козирєва Г.В.** Ваші інтереси захистить прокурор : [про діяльність Балаклійс. прокуратури : розмова зі старш. радником юстиції прокуратури Г.В.Козирєвою / записала С.Воротинцова] // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 5 лип.

340. **Лисенко Ю.** Відродження “Просвіти” : [сес. райради прийняла док. про створення орг.] / Ю.Лисенко // Серп і молот. – 1991. – 5 жовт.

341. [Масельский Степан Иванович : пред. Балаклейс. райгосадмін. с янв. 2001 г.] // Украина : регионы. Харьковская область, 1932–2002. 500 влиятельных личностей / Вост.-Укр. биограф. ин-т ; ред. В.Федосова. – Х., 2002. – С. 185 : фот.

342. **Молодовець Л.Р.** Про виконання “Програми запобігання дитячій бездоглядності” : [з виступу начальника служби у справах неповнолітніх райдержадмін.] / Л.Р.Молодовець // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 18 лют.

343. **Несміян Л.** За участі громадськості : [охорона громад. порядку] / Л.Несміян // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 19 лип.

344. **Ніколаєва С.** “Народний Союз Наша Україна” : [про діяльність політ. партії, голова орг. А.П.Кваша] / С.Ніколаєва // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 1 лип.

345. **Нова** політична сила – на Балаклійщині : [створена район. орг. політ. партії “Нар. Союз Наша Україна”] // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 24 трав.

346. **Олейник А.Н.** Балаклея на подьеме : [беседа с главой райгосадмін. А.Н.Олейником / записал И.Павлов] // Сіл. журн. – 2000. – № 11. – С. 6-7.

347. **Подольський В.** Намагаємось триматися на висоті : [про діяльність міськради у 2004 р.] / В.Подольський // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 14 січ.

348. **Привіт** із Кліфтона : [засновано громад. орг. міст-побратимів “Балаклія (Україна) – Кліфтон (США)”] // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 29 лип.
349. **Пухач Л.** Про балаклійських “Аніскіних” : [про дільнич. інспекторів міліції] / Л.Пухач // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 19 листоп.
350. **Сотник О.В.** Курс залишається незмінним : [про діяльність суд. органів : бесіда з прокурором р-ну О.В.Сотником / записала О.Садкова] // Серп і молот. – 1999. – 3 лют.
351. **Столбовий І.М.** Не слова, а конкретні результати : [бесіда з головою район. ради І.М.Столбовим / записав А.Тесло] // Слобід. край. – 2006. – 16 верес.
352. **Столбовий І.М.** Старий друг краще за нових двох : [про діяльність Нар. партії] / І.М.Столбовий // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 16 серп.
353. **Стороженко В.** І розповідь архівний документ... : [про арх. від. Балаклійс. райдержадмін., його працівника О.П.Гребенюка] / В.Стороженко ; фотогр. С.Севальної // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 24 черв. – фотогр.
354. **Титаренко О.** Актуальні питання ветеранського життя : [про роботу район. орг. ветеранів України] / О.Титаренко ; фотогр. С.Севальної // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 12 листоп. – фотогр.
355. **Тризна О.** Його зоря : [про громад. діяча, голову райдержадмін. на початку 1990-тих рр. В.Й.Казмірука] / О.Тризна // Вісті Балаклійщини. – 2002. – 25 трав.
356. **Тараненко М.** Шефські дії в Балаклії : [підписано договір про співпрацю між Харк. держ. акад. фізичної культури та Балаклійс. р-ном] / М.Тараненко // Слобід. край. – 2004. – 25 трав.
357. **Черних С.** Депутати приступили до роботи : [з сес. райради] / С.Черних // Вісті Балаклійщини. – 2002. – 13 квіт.
358. **Чмут Т.** І профпридатні, і результативні, хоча з деякими “але” : [про колектив працівників райвідділу міліції] / Т.Чмут // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 27 трав.
359. **Чмут Т.** Наслідки чорнобильської трагедії і сьогодні відчувають її ліквідатори : [про діяльність район. орг. “Спілка “Чорнобиль України”] / Т.Чмут // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 23 квіт.
360. **Чмут Т.** “Чи не єдиний оберіг у цей непростий час” : [про діяльність профспілок Балаклії та р-ну] / Т.Чмут ; фотогр. С.Севальної // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 11 лют. – фотогр.
361. **Шевченко О.М.** Держава повинна їх захистити : [соц. захист населення] / О.М.Шевченко // Вісті Балаклійщини. – 2002. – 21, 25 верес.
362. **Шевченко О.М.** Про виконання “Програми підтримки інвалідів війни, ветеранів війни та ветеранських організацій району на 2003–2005

роки” : (з виступу заст. голови Балаклійс. райдержадмін.) / О.М.Шевченко // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 18 лют.

363. **Яценко Г.Г.** Головне завдання – захист інтересів ветеранів війни : [про діяльність район. ради ветеранів України : розмова з головою цієї орг. Г.Г.Яценком / записала Т.Суслова] // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 6 трав. – фотогр.

7. Культура. Освіта

364. **Відродження** рідної землі; Новий індустріально-аграрний район; Це для тебе, людино! : [культур. життя міста у 1944–1967 рр.] // Тризна О.А. Горизонти Балаклії / О.А.Тризна. – Х., 1967. – С. 77-121.

365. **Гальперин В.** За що Будинок культури названо кращим? : [район. Будинок культури – переможець обл. етапу Всеукр. конкурсу на кращий РБК : бесіда з дир. обл. центру нар. творчості В.Гальпериним / записав Л.Логвиненко] // Слобід. край. – 2006. – 23 листоп. – 4 фотогр.

366. **Горбель К.** Щоб добрі справи множились : [про орг. проведення зимових свят у Будинку культури] / К.Горбель // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 25 січ.

367. **Іванов В.** Вишивали жінки долю : [про свято жінки-берегині у Будинку культури] / В.Іванов // Слобід. край. – 1991. – 18 січ.

368. **Кригіна І.** У рік культури / І.Кригіна // Вісті Балаклійщини. – 2003. – 21 берез.

369. **Мейєр Н.** Ювілей [Будинку культури] / Н.Мейєр // Серп і молот. – 1993. – 11 груд.

370. **Пересічанська В.** Примножувати культурне багатство : [про розвиток культури у 2002–2003 рр. і на період до 2005 р.] / В.Пересічанська // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 23 берез.

371. **Пересічанська В.** Чарівні барви мистецтва : [про культур. життя міста, діяльність краєзн. музею, б-к, закладів нар. творчості] / В.Пересічанська // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 1 квіт.

372. **У короваї** урожаю – 2005 є частка юних жнивварів : [свято “Краса землі, зігріта юним серцем” у район. Будинку культури] // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 19 серп.

7.1 Освіта. Заклади освіти

373. **Базишина Л.** Вчителько! Ви перша наша пісня : [про результати район. конкурсу “Вчитель року – 92”] / Л.Базишина // Серп і молот. – 1991. – 17 груд.

374. **Бовдуй С.** Комп’ютерні класи – вимога часу / С.Бовдуй // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 26 жовт.

375. **Бовдуй С.** Реалізація Національної доктрини продовжиться... : [нар. освіта у 2002–2004 рр. і на період до 2005 р.] / С.Бовдуй // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 3 верес.

376. **Богдан О.** При народженні її поцілував ангел... : [про Ангеліну Лаврентіївну Лиходід, засл. вчителя України з 1967 р., мешканку Балаклії з 1944 р.] / О.Богдан // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 1 жовт. – фотогр.

377. **Борисенко С.** Економічна гра – шлях до майбутнього : [про роботу бізнес-клубу при ЗОШ № 1] / С.Борисенко // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 12 берез.
378. **Борисенко С.** У світ нового, незвіданого... : [про майстерність вчителя загальноосвіт. шк. № 1 Зінаїди Федорівни Коновалової] / С. Борисенко // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 25 лют. – фотогр.
379. **Від темряви до світла** : [освіта у 1962– 1967 рр.] // Клочан Д. Балаклія : краєзн. нарис / Д.Клочан, М.Субота, В.Суздальцев. – Х., 1965. – С. 97-112.
380. **Вовченко О.** Знайомтесь : гвардія інтернату / О.Вовченко // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 31 серп.
381. **Гребенчук О.** “Рівний – рівному” : [про рольову гру – симпозиум “Шк. оцінка очима учнів і вчителів” у ЗОШ № 2] / О.Гребенчук // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 29 берез.
382. **Жамойдо Г.** З уроків Криницького : [про засл. вчителя України А.П.Криницького] / Г.Жамойдо // Серп і молот. – 1993. – 23 жовт.; 3, 6 листоп.
383. **Зінченко Г.** Шкільна мережа після війни / Г.Зінченко // Перемога. – 1950. – 24 серп.
384. **Капуста А.** Будні освітянські : навчати, виховувати, дати дорогу в життя : [орг. навч. роботи у 2003–2004 рр.] / А.Капуста // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 20 лют.
385. **Капуста А.** Освіта Балаклійщини на початку ХХІ століття / А.Капуста // Вісті Балаклійщини. – 2001. – 6 жовт.
386. **Капуста А.Я.** Освіта нового тисячоліття : [з доп. начальника від. освіти райдержадмін.] / А.Я.Капуста // Вісті Балаклійщини. – 2002. – 31 серп.; 4 верес.
387. **Колоколова Г.** Історія поколінь : [про загальноосвіт. шк. № 1] / Г.Колоколова // Вісті Балаклійщини. – 2002. – 8, 19, 27 черв.
388. **Лесін В.** Довіку не вмере слава : [про здобутки балаклійс. учнів на район. етапі обл. конкурсу “Харківщина – моя Батьківщина”] / В. Лесін // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 8 жовт.
389. **Названо** вчителя [2004] року : [про вчительку математики ЗОШ № 1 Л.О.Волошину] // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 17 лют.
390. **Наумов В.** Слобожанська система цілісного розвитку особистості учня : [до 80-річчя від дня народж. В.І.Курочки, засл. вчителя України, уродженця Балаклії] / В.Наумов // Рад. шк. – 2004. – № 5. – С. 33-35.
391. **Пономаренко Н.** Їдемо навчатися : [про досвід навч.-вихов. роботи у ЗОШ № 4] / Н.Пономаренко // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 11 берез.

392. **Причиненко Р.І.** Балаклійський ліцей : погляд на віддалі часу / Р.І.Причиненко // Серп і молот. – 1997. – 11 жовт.

393. **Причиненко Р.** Бон вуаяж, ліцеїсти! Щасливої подорожі : [про перемогу учнів старш. кл. Балаклійс. ліцею у Всеукр. конкурсі “Прімевере” з вивчення фр. мови і культури] / Р.Причиненко // Вісті Балаклійщини. – 2004 – 20 квіт.

394. **Причиненко Р.** Від творчого учителя – до творчого учня : [про наук.-практ. конф. “Творчість учителя в період оновлення освіти” у Балаклійс. ліцеї] / Р.Причиненко // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 19 квіт.

395. **Причиненко Р.** Дорога в життя – через ліцей / Р.Причиненко // Вісті Балаклійщини. – 2002. – 15 трав.

396. **Про нашу** вчительку – з любов’ю : [Ліана Вікторівна Юхно – педагог почат. кл. ЗОШ № 1] // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 13 трав. – фотогр. – Підпис : Батьки учнів 4-Б кл. БЗОШ № 1.

397. **Слабко Н.** Формуємо людину майбутнього : [про фіз. виховання й оздоровлення дошкільнят] / Н.Слабко // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 14 груд.

398. **Титаренко О.** “Так” і “ні” : [Альона Шаповал із дитсадка “Сонечко” – переможниця Всеукр. виставки-конкурсу дит. малюнка “Я хочу жити в якісному світі”] / О.Титаренко // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 26 листоп.

399. **Тридцять років** за плечима : [про Балаклійс. допоміжну школу-інтернат] / підгот. С.Горших // Серп і молот. – 1991. – 26 січ.

400. **Харченко Т.М.** Лічимо від першої трудової : [з історії розвитку освіти] / Т.М.Харченко // Харків’яни. – 2003. – 25 верес.-1 жовт. – С. 4.

401. **Чмут Т.** “Журавочка”. 25-й день народження : [про дошк. виховання] / Т.Чмут // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 15 жовт.

402. **Юр’єва Г.** Школа добрих почуттів : екол. виховання дітей / Г.Юр’єва // Серп і молот. – 1988. – 5 лип.

7.1.1 Балаклійський коледж Харківського державного педагогічного університету ім. Г.С.Сковороди.

Колегіум при Балаклійському коледжі

403. **Бовдуй С.** Минуле, теперішнє, майбутнє... : [про роботу наук.-практ. конф. “Балаклійщина у плині часу” у коледжі, 6 лют.] / С.Бовдуй // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 13 лют.

404. **Бовдуй С.** Студенти коледжу – знавці української мови : [2-ге місце посів першокурсник А.Завадовський на обл. етапі Міжнар. конкурсу знавців укр. мови] / С.Бовдуй // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 20 лют.

405. **Бовдуй С.** Так тримати, Оксано! : [про участь студентів у Всеукр. олімпіаді з правознавства] / С.Бовдуй // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 28 трав.

406. **Воротинцова С.** Святкуй студенте! : [про участь коледжу в обл. конкурсі “Вища школа – кращі імена”] / С.Воротинцова, С.Севальна // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 28 січ. – фотогр.

407. **Гуменюк В.** Навчатися, знати й перемагати : [студентка 1-го курсу О.Волосовцева посіла 1-ше місце на загальнонац. етапі міжнар. конкурсу з укр. мови] / В.Гуменюк // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 25 січ.

408. **Гуменюк В.** Ознака і вимога часу : [наук.-метод. робота у коледжі] / В.Гуменюк // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 23 квіт.

409. **Денисова Н.** Молодь обирає майбутнє : [наук.-вихов. робота у коледжі] / Н.Денисова // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 15 жовт.

410. **Їм пощастило** стати першими : [про перший випуск колегіуму при коледжі] // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 15 лип. – фотогр. – Підпис : Батьків. ком. першого вип. колегіуму.

411. **Камардаш Н.** Колегіум – навчальний заклад нового типу / Н.Камардаш // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 18 трав.

7.1.2 Центр дитячої та юнацької творчості

412. **Воротинцова С.** Для користі і розваги : [центр. дит. та юнац. творчості організував міжшкільний конкурс юних пожежників] / С.Воротинцова ; фотогр. С.Севальної // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 29 берез. – фотогр.

413. **Воротинцова С.** Рецепт дитячого щастя : [про діяльність центру дит. та юнац. творчості] / С.Воротинцова ; фотогр. С.Севальної // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 27 трав. – фотогр.

414. **Лесін В.** Ми всі з віку іграшки : [про роботу 22-х гуртків у дит. закл.] / В.Лесін / Вісті Балаклійщини. – 2004. – 26 берез. – фотогр.

415. **Супрун О.** “Добрик” у Центрі дитячої та юнацької творчості : [про учнівське самоврядування “Планета допитливих і винахідливих”; програма “Добрик” крокує планетою”] / О.Супрун // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 5 квіт.

7.1.3 Районна станція юних натуралістів

416. **Блажко Н.** Ліс – найбільше диво на Землі : [про юних натуралістів, гурток “Юні лісоводи”] / Н.Блажко // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 17 черв.

417. **Блажко Н.** Юннатівське літо – 2005 : [на базі район. станції юних натуралістів організовані екол. екскурсії, ігри, спостереження за тварин. і рослин. світом краю] / Н.Блажко // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 12 лип.

418. **Капуста А.** Головне – працювати творчо : [про роботу юних натуралістів] / А.Капуста // Рад. шк. – 1995. – № 10/11. – С. 66-67.

419. **Майбутнє** України виховуємо сьогодні : [про станцію юних натуралістів] // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 26 квіт. – Підпис : Пед. колектив і вихованці райСЮН.

7.2 Бібліотечна справа

420. **Воробйов Я.** Про матеріальне, яке рухає духовне : [щодо фінансування б-к] / Я.Воробйов // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 6 квіт.

421. **Зимова** казка : [літ.-муз. свято у район. дит. б-ці] // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 28 груд.

422. **“Ніхто не забутий, ніщо не забуте”** : [літ.-муз. година у район. б-ці] // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 29 жовт.

423. **Презентація** нових книг : [у центр. район. б-ці представлено нові кн. уродженця Балаклійщини, поета О.І.Аулова “Тік-так”, “Є”, “Тарас між нами” (вид-во “Балдрук”). Були присутні письм. М.Гопцій, поети О.Вовченко, І.Лавриненко, Т.Мацко] // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 18 лют.

424. **Скляр О.** Вірив у високе призначення людини : [у приміщенні район. б-ки відбулася наук.-практ. конф., присвяч. 175-річчю з дня народж. укр. письм., уродженця краю Г.П.Данилевського] / О.Скляр // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 30 квіт.

425. **Стальний В.** Мить незабутнього щастя : [про свято “Дари землі балаклійської” у район. б-ці] / В.Стальний // Серп і молот. – 1995. – 7 жовт.

426. **Степанова П.** Скарбниця духовного і культурного багатства : [з історії район. б-ки] / П.Степанова // Перемога. – 1950. – 24 серп.

427. **Тереник А.** Світле новосілля бібліотеки : [нове приміщення для район. б-ки] / А.Тереник // Серп і молот. – 1974. – 5 груд.

428. **Тихонова С.** Духовне надбання : до 65-річчя з дня відкриття першої в р-ні б-ки / С.Тихонова // Серп і молот. – 1986. – 8 лют.

429. **Ті грізні роки не забуті** : [проведено літ.-муз. вечір “Уклін великим тим рокам” у центр. район. б-ці] // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 11 лют.

430. **“Хай дізнаються у світі, як ми весело живем”** : [у район дит. б-ці відбувся літ.-муз. вечір “Муз. карусель”] // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 31 трав.

431. **Шило Н.** Не просто професія, а стан душі : [про свято шк. бібліотекарів] / Н.Шило [та ін.] // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 5 листоп.

7.3 Балаклійський краєзнавчий музей

432. **Балакле́йский** краеведческий музей : [фонд музея – 8 тыс. експонатів ; 3 експозиції : “Етнографія рідного краю”, “О.А.Петрусенко – видаюча укр. певиця”, “Балакле́йщина в 1941-1945 гг.”] // Харків и Харьковская область : путеводитель / ред. и сост. А.А.Сайпанова. – Х., 2007. – С. 90-91 : 3 фот.

433. **Бирка С.** Тут застигла історія : [історія , фонди, колектив краєзн. музею] / С.Бирка // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 18 трав. – фотогр.

434. **Кагарлицький М.** Оксана Петрусенко. Нерозгадана таємниця / М.Кагарлицький // Слобід. край. – 2004. – 2 груд.

435. **Кригіна І.** Щоб не пізнати жахів війни : [експозиції з історії ВВВ у музеї] / І.Кригіна // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 13 трав.

436. **Криницька Т.** Шануймо народне мистецтво : [у музеї проведено ХХ меморіал Оксани Петрусенко, конкурси самодіял. співаків] / Т.Криницька // Серп і молот. – 1991. – 6 черв.

437. **Павлов І.** А голос був із щирого срібла : [відкрито музей-кімнату укр. співачки О.Петрусенко] / І.Павлов // Серп і молот. – 1962. – 3 листоп.

438. **Павлов І.** Пам'ятають відомого художника : [Харк. худож. музей передав музею Балаклії гіпс. бюст графіка, земляка-чепілянина В.Г.Аверіна (1889–1946)] / І.Павлов // Серп і молот. – 1991. – 17 жовт.

439. **Пересічанська В.І.** Балаклійський краєзнавчий музей / В.І.Пересічанська // Енциклопедія Сучасної України / голов. редкол. : М.Г.Железняк (відп. ред.) [та ін.]. – К., 2003. – Т. 2. – С. 131 : 2 фотогр.

440. **Пересічанська В.** Тут зберігається історія / В.Пересічанська // Вісті Балаклійщини. – 2001. – 24 берез. – Авт. ст. – дир. Балаклійс. краєзн. музею.

441. **Садкова С.** Тут завмирає час / С.Садкова // Серп і молот. – 1998. – 16 трав.

442. **Севальна С.** Ми подумки цілуєм ваші руки : [відкрито виставку робіт нар. творчості] / С.Севальна // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 11 берез.

443. **Стороженко В.** І знову весніє від співу Оксани : [на відкритті експозиції “О.Петрусенко – видатна укр. співачка” були присутні харк., київ. митці, письмен. М.Ф.Кагарлицький, син співачки – О.А.Петрусенко] / В.Стороженко // Серп і молот. – 1991. – 21 лют.

444. **Треба** підтримати : [про ініціативність і подвижництво Івана Петровича Шкумата, ст. наук. співробітника музею] // Серп і молот. – 1991. – 10 верес.

445. **Шкумат І.** Варто звернути увагу : [щодо фінансування музею з район. бюджету] / І.Шкумат // Серп і молот. – 1991. – 30 листоп.

446. **Шкумат І.** Гордись синами своїми, земле! : [експозиція про 258 воїнів-афганців з Балаклійщини] / І.Шкумат // Серп і молот. – 1991. – 19 жовт.

447. **Шкумат І.** Данина пам'яті : [у музеї відкрита виставка “Маршал Г.К.Жуков – видатний полководець”] / І.Шкумат // Серп і молот. – 1991. – 17 жовт.

448. **Шкумат І.** Дар аматорки музею : [музею передано копію відеофільму про О.А.Петрусенко, знятого на студії “Укртелефільм”] / І.Шкумат // Серп і молот. – 1991. – 1 черв.

449. **Шкумат І.** З повагою до славетного полководця : [родичі Г.К.Жукова передали музею матеріали про перебування полководця на військ. службі у краї в 1915–1917 рр.] / І.Шкумат // Серп і молот. – 1991. – 13 черв.

450. **Шкумат І.** Картини – музею : [Харк. худож. музей передав музею 15 творів В.Г.Аверіна, укр. графіка, уродженця с. Чепіля] / І.Шкумат // Серп і молот. – 1991. – 21 берез.

451. **Шкумат І.** Меморіал Оксани Петрусенко [у Балаклії] / І.Шкумат // Соціаліст. Харківщина. – 1972. – 20 черв.

7.4 Засоби масової інформації

452. **Гопцій М.** Дні душі відкритої : [про ж-ста, працівника район. газ. Анатолія Олександровича Диканя] / М.Гопцій // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 19 серп.

453. **Гопцій М.** Недоспівана пісня : [про ж-ста, ред. газ. “Серп і молот” Віктора Никаноровича Татарина] / М.Гопцій // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 24 черв.

454. **Клочан Д.** Заради рядка в газеті : [спогади колиш. ред. газ. “Серп і молот” про роботу газетярів] / Д.Клочан // Серп і молот. – 1991. – 30 лип.

455. **Конарева В.** “Говорить Балаклія” : [про місц. радіопередачі, про кор. радіомовлення Миколу Григоровича Вергуна] / В.Конарева // Серп і молот. – 1991. – 7 трав.

456. **Конарева В.** Живи, газето! : [район. газ. “Серп і молот” – 60 років] / В.Конарева // Серп і молот. – 1991. – 30 лип. – фотогр.

457. **Маслов І.** Редактор Клочан : слово про журналіста, [ветерана ВВВ та праці, редактора газ. “Серп і молот”] / І.Маслов // Соціаліст Харківщина. – 1981. – 5 трав.

458. **Михальська К.** “Усім залишатися. Працюємо у другу зміну” : [літо 1945 р.: з історії балаклійс. газетярів] / К.Михальська // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 6 трав. – фотогр.

459. **Павлова О.Д.** Про діяльність районних ЗМІ : [з виступу кер. апарату райдержадмін. О.Д.Павлової] // Вісті Балаклійщини. – 2002. – 25 верес.

460. **Світла** йому пам'ять. Рік тому не стало С.Черних : [про журналіста район. газ.] // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 7 черв.

461. **70 років** славетної історії : [газ. “Вісті Балаклійщини”] // Вісті Балаклійщини. – 2001. – 28 лип.

462. **Соловйов С.** У нього було життя. У нього була таємниця : [про ж-ста, ред. район. газ. Сергія Борисовича Черних (1971-2004)] / С.Соловйов // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 7 черв.

463. [Татаренко **О.В.**] Видавничий будинок “Балдрук” / [О.В.Татаренко] // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 27 трав. – 4 фотогр.

464. **Шелехань Т.** Ювілейне свято : [про журналістів-балаклійців: А.О.Тереника, С.Черних, В.Стороженка] / Т.Шелехань // Серп і молот. – 1991. – 30 лип. – фотогр.

8. Мистецьке життя

8.1 Архітектура. Образотворче мистецтво

465. **Богдан О.** “Датські” вірші з ароматом Криму (штрихи до портрета) : [про архітектора міста Є.М.Кривобокова] / О.Богдан ; фотогр. С.Севальної // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 1 лип. – фотогр.

466. **Кривобоков Є.М.** Ще не вмерла архітектура : [про роботу від. містобудування та архіт. райдержадмін. : інтерв’ю з начальником цього від. Є.М.Кривобоковим / записала С.Воротинцова] // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 30 черв.

467. **Маринченко В.П.** Майбутнє нашого міста : [інтерв’ю з архітектором р-ну В.Маринченком / записав М.Полянський] // Серп і молот. – 1991. – 13 черв.

468. **Стегній В.** Архітектурна окраса Балаклії : [комплекс споруд, пл. Центральна] / В.Стегній // Демокр. Україна. – 1997. – 1 лип.

469. **Храм** Рождества Пресвятой Богородицы, Свято-Покровский Храм, Свято-Успенский Храм // Ибрагимова А.Р. Твой Храм / А.Р.Ибрагимова, В.П.Дюкари. – Х., 2005. – С. 215, 216 : фот.

470. **Волосенко Т.** Не за призначенням, а за покликом : [про худож. з Балаклії І.І.Медведева] / Т. Волосенко // Серп і молот. – 1999. – 16 січ.

471. **Лациба А.** Творець прекрасного : [про фотохудож. з Балаклії І.Л.Гейка] / А.Лациба // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 29 квіт.

472. **Пасека Т.** “Кто говорит, что города стареют” : [фотомистец. у Балаклії ; відкрита виставка фоторобіт у краєзн. музеї] / Т.Пасека ; фотогр. М.Адвахова // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 23 серп. – фотогр.

8.2 Музичне життя. Художня самодіяльність

473. **Вербицький І.** І дзвеніли пісні : [про свято фольклор. мистец. “Пісня – душа народу”, що відбулася на пл. Ростовцева] / І.Вербицький, І.Шкумат // Серп і молот. – 1991. – 15 жовт.

474. **Воротинцова С.** Балаклійці відзначилися на “Слобожанських передзвонах” : [за результатами конкурсу р-н посів 3-тє місце] / С.Воротинцова ; фотогр. М.Курочкіна // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 27 січ. – фотогр.

475. **Воротинцова С.** Нести свій спів на славу і на радість : [про конкурс вокал. талантів на сцені район. Будинку культури] / С.Воротинцова // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 2 берез.

476. **Друкальська Т.** Пролунали “Весняні дзвіночки” : [про дит. фестиваль у район. Будинку культури] / Т.Друкальська // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 20 квіт.

477. **Лесін В.** Щоб музика звучала : [про ансамбль “Лаутари” під кер. Г.О.Попової] / В.Лесін // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 1 жовт. – 2 фотогр.

478. **Праздник** песни в Балаклее : из опыта работы по проведению фольклор. праздников в Балаклеис. р-не Харьк. обл. : буклет. – Х. : Облполиграфиздат, 1986. – 5 с.

479. **Шкумат І.** Співає Андрій Минко : [майже 25 років на самодіяльній сцені Балаклії] / І.Шкумат // Серп і молот. – 1991. – 7 груд.

8.2.1 Балаклійська дитяча музична школа

480. **Бурилов С.** Наслідуючи творчість Святослава Ріхтера : [у муз. шк. відбувся концерт Андрія Кравцова, піаніста-земляка, студента Харк. ін-ту мистецтв ім. І.П.Котляревського, учасника фест. “Харк. асамблеї”] / С.Бурилов // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 30 січ.

481. **Володіна Т.** Незвичайний урок : [на базі муз. шк. відбувся інтегрований урок-конф. з історії держ. атрибутики Балаклійщини] / Т.Володіна // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 5 квіт.

482. **Криницька Т.** Фестиваль творчих колективів : [у муз. шк. відбувся перший тур обл. фест. творч. колективів та ансамблів] / Т.Криницька // Серп і молот. – 1991. – 28 лют.

483. **Островерх О.** Від цього порогу – до вершин : [про роботу муз. шк.] / О.Островерх // Серп і молот. – 1997. – 26 листоп.

484. **Островерх О.** Храм мистецтва : [до 40-річчя муз. шк.] / О.Островерх // Вісті Балаклійщини. – 2002. – 24 груд.

485. **Перемога** молодого таланту : [викл. Дмитру Тарабану присуджено третю премію на 2-му Міжнар. конкурсі педагогів-виконавців “Харків – fortissimo – 2003”] // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 1 січ. – фотогр.

8.2.11 Гурт народної пісні “Весела слобода”

486. **“Весела слобода”** : фоторепортаж : [до 5-річчя від дня створення гурту ; кер. – Т.А.Шерстюк ; соліст, переможець майже 300 конкурсів і фест. – В’ячеслав Шерстюк] // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 21 січ. – 4 фотогр.

487. **Воротинцова С.** Уклоняюсь піснею тобі : [до 5-річчя від дня створення гурту “Весела слобода” при дит. муз. шк.] / С.Воротинцова // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 18 січ.

488. **Криницька Т.** Балаклійці на “Печенізькому полі” : [участь гурту, у т.ч. соліста В.Шерстюка у етніч.-мистец. фест.] / Т.Криницька // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 16 лип.

489. **Криницька Т.** “З любов’ю до музики” : [концерт гурту нар. пісні] / Т.Криницька // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 25 берез.

490. **Криницька Т.** І знову Артек вітає переможців : [про успіх гурту у дит. таборі] / Т.Криницька // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 3 верес.

491. **Криницька Т.** “Справжній талант видно одразу” : [гурт “Весела слобода” удостоєно першої премії на IV Всеукр. конкурс-фест. нац. музики “Первоцвіт – Надія”] / Т.Криницька // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 5 листоп. – фотогр.

492. **Криницька Т.** Слобожанська пісня підкорила Карпати : [про участь гурту у роботі Першого Всеукр. дит. фольклор. фест. “Родославчик”] / Т.Криницька // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 3 серп.

493. **Криницька Т.** Українська пісня в Естонії : [Третій Міжнар. фест. дит. та юнац. творчості “Квіти України”: балаклієць В.Шерстюк – переможець в номінації “вокал”] / Т.Криницька // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 7 трав.

494. **Лавриненко И.** “В храм музики завжди вхожу” : [стихотворення посвячено колективу нар. песни “Веселая слобода”] / И.Лавриненко // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 21 січ.

8.2.2 Народний хор “Джерело”

495. **Балаклійський О.** Пісні Балаклійського “Джерела” / О.Балаклійський // Слобід. край. – 2004. – 3 черв.

496. “Джерело” – лауреат Всеросійського конкурсу : [колектив посів друге місце у номінації “нар. хори” на Міжнар. фест. нар. творчості ім. А.П.Містюкова, м. Липецьк] // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 3 черв.

497. “Джерело” на Шевченківському святі : [про участь нар. хору у Міжнар. літ.-мистец. святі “В сім’ї вольній, новій...” (Харків, 22 трав.)] // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 24 трав.

498. **Логвиненко Л.** З якого джерела починається Балаклійщина : [до 35-річчя з дня заснування нар. хору “Джерело”] / Л.Логвиненко // Слобід. край. – 2005. – 29 груд.

499. **Шерстюк Т.** І знов на сцені – “Джерело” : [про звіт. концерт нар. хору, присвяч. пам’яті засновника і кер. цього колективу, почес. громадянина м. Балаклії В.Т.Шила] / Т.Шерстюк // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 12 квіт.

500. **Шерстюк Т.** “...іди у хор до Шила...” : [пам’яті кер. нар. хору Володимира Тимофійовича Шила] / Т.Шерстюк // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 17 верес.

8.2.3. Гурт народної пісні “Зорецвіт”

501. **Криницька Т.** ”Зорецвіт” на “Кроковому полі” : [гурт нар. пісні – лауреат обл. фест.-конкурсу традиційної нар. культури] / Т.Криницька // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 29 квіт. – фотогр.

502. **Криницька Т.** У Новий рік – з новими перемогами : [про участь гуртів нар. пісні “Зорецвіт” та “Весела слобода”, тріо “Світанок” у фестивалях дит. творчості та дит. вокал. ансамблів Харківщини у 2004 р.] / Т.Криницька // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 11 січ.

8.2.4 Хор “Ветеран”

503. **Зимова** круговерть : [виступ хору “Ветеран” на святі фольклор. мистец. у район. Будинку культури] / фотогр. С.Севальної // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 18 січ.

504. **Паніматка Г.Ю.** “И поет мне в землянке гармонь...” : [про хор “Ветеран”, кер. – Г.Кравченко] / Г.Ю.Паніматка // Вісті Балаклійщини. – 2008. – 6 трав. : фотогр.

8.2.5 Балаклійське караоке

505. **Балаклійське** караоке : [про пісен. конкурс] // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 12 берез.

506. **Воротинцова С.** Тіна Кароль говорила їй компліменти. Хто ж вона? : [юна співачка Анна Щербак – учасниця нар. телепрогр. “Шанс”] / С.Воротинцова // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 26 серп.

507. **“Караоке”** розширює кордони // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 21 верес.

9. Літературне життя

508. [Вихованці літературної студії : В.Лопатін, І.Низовий, Л.Жукова, В.Конарева, В.Стальний, В.Стороженко, М.Полянський, А.Перерва] // Гошовська В.А. Балаклія : путівник / В.А.Гошовська, Д.Ф.Клочан. – Х., 1991. – С. 65-66.

509. **Хрестоматія** з літератури рідного краю / упоряд. : Т.В.Баратова, М.К.Возіянов, Н.Д.Залімська. – Х. : Схід.-регіон. центр гуманітар.-освіт. ініціатив, 2001. – 416 с. – Із змісту : [Літератори з Балаклії] : Вукол Лопатін. – С. 190-191 ; Олефіренко Михайло Миколайович : [авт. романів “Хуторяни” (1994), “Чорторий” (1994) та повістей ; Член Нац. Спілки письменників України. – С. 394 ; Стальний Володимир Іванович : [ж-ст, авт. зб. “Побудь моє засніжене довір’я” (1993), “Терновий сум” (1995), “Біля полум’я роси” (1999) ; Член Нац. Спілки письменників України]. – С. 394-395.

Дукін (Дукін) Микола Володимирович

510.* **Вишневецький Д.** Микола Володимирович Дукін (1905–1943) / Д.Вишневецький // Дукін М. Матіола / М.Дукін. – К., 1960.

511. **Гошовська В.А.** Дукін Микола Володимирович (21.12.1905, м. Балаклія – 10.10.1943) : [прозаїк, перекл., автор зб. оповідань і нарисів “Матіола” (1923), “Мінезота 23” (1929), “Останній запорожець” (1931), “Тополя” (1933) та ін.] / В.А.Гошовська // Літературна Харківщина : довідник / за заг. ред. М.Ф.Гетьманця. – Х., 1995. – С. 140.

512. **Дукіна Н.** Ой, роде мій красний : [про вчителя, ж-ста, письм. М.В.Дукіна] / Н.Дукіна // Серп і молот. – 1993. – 18, 22, 29 груд.

513. **Плачинда С.П.** Дукін Микола Володимирович : [укр. рад. письменник ; перекл. романи “Що робити?” М.Чернишевського, “Бруски” Ф.Панфьорова, “Степан Разін” О.Чапигіна, ряд творів О.Пушкіна, М.Лермонтова, А.Гайдара та ін.] / С.П.Плачинда // Українська літературна енциклопедія / редкол. : І.О.Дзевєрін (відп. ред.) [та ін.]. – К., 1990. – Т. 2. – С. 122 : фотогр.

Вовченко Олександр

514. **Вовченко О.** Бай-гора ; Зозулине кування... ; “Стань мені щасливим болем...” : [вірші] / О.Вовченко // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 22 квіт.

515. **Вовченко О.** В завірюсі ; Моє відкриття ; В українській березовій рощі ; Щодо прямизни : [вірші] / О.Вовченко // Серп і молот. – 1997. – 21 черв.

516. **Вовченко О.** “Від гілля листя відліта...” ; “Я шел по жизни без оглядки...” ; Сердцу достаточно взгляда ; Прощание без встречи ; Там..; Дождь : [вірші] / О.Вовченко // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 18 лют.

517. **Вовченко О.** “Думки роїлись, бились відчайдушно...” ; “Бува, почуєш інше слово...” ; Муза ; “Не у любові дивина...” : [вірші] / О.Вовченко // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 21 січ.

518. **Вовченко О.** “Летить життя моє невпинно...” ; “Бува й мене до себе...” ; “Какие красивые люди...” ; Одинокий вірш : [вірші] / О.Вовченко // Серп і молот. – 1999. – 6 лип.

519. **Вовченко О.** На луках ; Місце під сонцем ; “А що, як людина...” ; Не всі легенди : [вірші] / О.Вовченко // Серп і молот. – 1997. – 19 лип.

520. **Вовченко О.** Осінь ; “Я люблю вирушати в дорогу” ; Сліпий дощик ; Мій листочку : [вірші] / О.Вовченко // Серп і молот. – 1998. – 28 січ.

521. **Вовченко А.** После грозы ; Весь ты выдуман мной ; Угрюмству моему в ответ ; Другу – стихотворцу ; России ; Огонек ; О молчании : [стихотворения] / А.Вовченко // Серп і молот. – 1997. – 29 жовт.

522. **Вовченко О.** Сонячне : [вірш] / О.Вовченко // Серп і молот. – 1997. – 31 трав.

Лавриненко Інеса

523. **Лавриненко И.** Журналистке : [стихотворение] / И.Лавриненко // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 6 черв.

524. **Лавриненко И.** Легенда о любви ; “Вот долгожданный день настал” : [стихотворения] / И.Лавриненко // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 18 лют.

525. **Лавриненко И.** ”Порой тебе очень плохо...” ; “Апрель. Тепла природа ждет...” : [стихотворения] / И.Лавриненко // Серп і молот. – 1997. – 31 трав.

526. **Лавриненко И.** Роза ; Хор ветеранов ; В храм музики всегда вхожу : [стихотворения] / И.Лавриненко // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 21 січ.

527. **Лавриненко И.** “Три березки, три подружки...” ; Зеркальная струя : [стихи] / И.Лавриненко // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 19 серп.

Лопатін Вукол

528. **Лопатин В.В.** Добрый гром : [сб. стихов] / В.В.Лопатин. – Х. : Прапор, 1965. – 31 с. – (Первая книга поэта).

529.* **Лопатин В.** Солнце в траве : [сб. стихов] / В.Лопатин. – Х. : Прапор, 1966.

530. **Лопатин В.В.** Светлый день : стихи / В.В.Лопатин. – Х. : Прапор, 1974. – 79 с.

531. **Лопатин В.** Зарубки : [сб. стихов] / В.Лопатин. – Х. : Прапор, 1978. – 118 с.

532.* **Лопатин В.** Зарницы : [сб. стихотворений] / В.Лопатин. – Х. : Прапор, 1984.

533. **Лопатин В.** Тополиная ветка : стихи / В.Лопатин. – Х. : Прапор, 1981. – 63 с.

534. **Лопатин В.** В литстудии : [стихотворение] / В.Лопатин // Серп і молот. – 1992. – 1 січ.

535. **Лопатин В.** Ветряки ; Проводы : [стихи] / В.Лопатин // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 21 січ.

536. **Лопатин В.** Журавли ; Разлив : [стихи] / В.Лопатин // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 11 трав.

537. **Лопатин В.** Игра : [стихотворение] / В.Лопатин // Вісті Балаклійщини – 2004. – 25 черв.

538. **Лопатин В.** Кормушка : [стихотворение] / В.Лопатин // Серп і молот. – 1991. – 19 груд.

539. **Лопатин В.** Мартовский букет : [стихотворение] / В.Лопатин // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 18 берез.

540. **Лопатин В.** Наедине с природой : [стихотворение] / В.Лопатин // Червона зірка. – 1992. – 18 січ.

541. **Лопатин В.** “Оставаясь на даче с ночевкой...” ; Окрестность Балаклеи : [стихотворения] / В.Лопатин // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 19 берез.

542. **Лопатин В.** Сладкие стихи / В.Лопатин // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 19 серп.

543. **Лопатин В.** “Среди людей поверье есть...” : [стихотворение] / В.Лопатин // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 18 лют.

544. **Вукол Лопатин**, поет : [член Спілки письменників СРСР з 1975 р.] // Письменники Радянської України, 1917–1987 : бібліогр. довід. / авт.-упоряд. : В.К.Коваль, В.П.Павловська. – К., 1988. – С. 366 : фотогр.

545. **Журенко М.М.** Лопатин Вукол Вуколович : [член Спілки письменників України, поет, мешканець Балаклії, авт. зб. “Добрий гром” (1965), “Солнце в траве” (1966), “Зарубки” (1978), “Тополиная ветка” (1981),

“Зарниці” (1984)] / М.М.Журенко // Літературна Харківщина : довідник / за заг. ред. М.Ф.Гетьманця. – Х., 1995. – С. 211.

546. **“И я пишу** стихи про женщин, про листопада витражи...” : [о жизн. и творч. пути поэта] / материал подгот. Ю.Багрин // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 3 верес. – Дод. : Лопатин В. Дикий мед ; Рыбачка : [стихи].

547. **Вукол Лопатін** – робітник і поет : [про зб. поезій “Солнце в траве” (Х., 1966)] // Рад. Україна. – 1967. – 26 лют.

548. **Стальний В.** Ювілей поета –земляка [В.В.Лопатіна] / В.Стальний // Серп і молот. – 1989. – 30 берез.

549. **Творчество** рабочего поэта // Социалист. индустрия. – 1977. – 29 сент.

550. **Тереник А.** Зоряне свято : [про поета В.В.Лопатіна] / А.Тереник // Серп і молот. – 1995. – 26 квіт.

551. **Фідчунова М.** Висока марка: зустрічі з цікавими людьми : [про творчість В.Лопатіна] / М.Фідчунова // Рад. Україна. – 1972. – 1 квіт.

Мацко Тамара

552. **Мацко Т.** Буслики ; “Літо грушами прямо під ноги...” : [вірші] / Т.Мацко // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 3 верес.

553. **Мацко Т.** Моїм землякам : [вірш] / Т.Мацко // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 22 жовт.

554. **Мацко Т.** “Ось вже й вечір...” : [вірш] / Т.Мацко // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 19 берез.

555. **Мацко Т.** Рибалка : [вірш] / Т.Мацко // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 17 груд.

Стальний Володимир

556. **Стальний В.** [Вірші] / Володимир Стальний // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 18 лют. – Зі зб. поезій “Червоне неймовір’я”.

557. **Стальний В.** [Вірші, присвячені матері] / авт. і вступ “О, долі лихотерпна бранка-мати!” В.Стального // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 25 берез.

558. **Багрін Ю.** Презентація : [бесіда з поетом з Балаклії Юрієм Багріним / записав М.Олефіренко] // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 25 черв. – Дод. : Багрін Ю. [Вірші].

559. **Жукова Л.** Осиротілі коні ; Хранителька води : [вірші] / Л.Жукова // Серп і молот. – 1995. – 26 квіт.

560. **Петров Ю.** Песня о нашей молодости : [стихотворение] / Ю.Петров // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 21 січ. – (Літературна сторінка студії “Промінь”).

561. **Його** душею править слово... : [про уродженця м. Балаклії, мешканця м. Норильську, поета Володимира Михайловича Пономаренка, авт. зб. “Разумность”, “Всевластие”, “Позиция”] // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 29 квіт. – Дод. : [Вірші В.М.Пономаренка із вид. збірок поезій].

10. Бібліографічні матеріали про Балаклію

562. **Балаклія** // Історія Слобідської України : наук.-допом. покажч. / Харк. держ. наук. б-ка ім. В.Г.Короленка, склад. : Г.М.Єрофєєва, В.О.Ярошик. – Х., 1993. – С. 62.

562а. Історія міст і сіл Харківської області : бібліогр. покажч. Ч. 2. Історія населених пунктів Харківської області / Харк. держ. наук. б-ка ім. В.Г.Короленка ; Харк. обл. універс. наук. б-ка ; уклад. : Л.І.Єпішева [та ін.]. – Х., 2004. – 294 с. – Геогр. покажч.: с. 281.

563. **Памятники** истории и культуры Харьковской области : (библиогр. указ.) / Харьк. гос. науч. б-ка им. В.Г.Короленко, Харьк. обл. б-ка ; сост. В.Г.Аветчина [и др.]. – Х., 1985. – Из содерж. : Памятники истории и культуры районов: г. Балаклея. – С. 61-62.

564. **Харківщина** (історія міст і сіл) : бібліогр. покажч. / Харк. держ. наук. б-ка ім. В.Г.Короленка, Харк. держ. обл. б-ка ; склад. : Г.М.Каширіна, Л.А.Харченко. – Х., 1964. – 137 с. – Из змісту : Історія окремих районів Харківщини: м. Балаклія : [л-ра за 1959–1964 рр.]. – С. 47.

565. **Харьков** и губерния на страницах газеты “Харьковские губернские ведомости” 1838–1917 гг. : библиогр. указ. / Харьк. гос. науч. б-ка им. В.Г.Короленко. – Х., 1993–1996. – Вып. 1-6.

Вып. 2 : (1892–1896 гг.) / сост. : Т.В.Гологорская [и др.]. – 1994. – 146 с. – Геогр. указ. : с. 133.

Вып. 4 : (1903–1917 гг.) / сост. : А.М.Ерофеева [и др.]. – 1994. – 192 с. – Геогр. указ. : с. 173.

Вып. 6 : (1908–1912 гг.) / сост. : Т.В.Гологорская [и др.]. – 1996. – 122 с. – Геогр. указ. : с. 109.

566. **Харьков** и губерния на страницах газеты “Южный край” (1880–1918). Ч. 3 (1891–1893) / Харьк. гос. науч. б-ка им. В.Г.Короленко ; сост. : Т.В.Гологорская, Н.Л.Манова, Н.И.Полянская. – Х. : Мачулин, 2006. – 236 с. – Геогр. указ. : с. 218.

11. Балаклія в художніх творах, музиці

567. **Тризна О.** Гімн Балаклії / текст О. Тризни ; авт. муз. С.Івончик // Вісті Балаклійщини. – 2003. – 25 листоп.

568. **Песня** о Балаклее / текст В.Лопатина ; муз. Г.Вайценфельда // Серп і молот. – 1963. – 17 серп.

569. **Багрін Ю.** [Балаклія – квітка : вірш] / Ю.Багрін // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 23 січ. – Из зб. поезій “Міста”.

570. **Багрін Ю.** Ода Балаклії / Ю.Багрін // Вісті Балаклійщини. – 2003. – 9 груд.

571. **Вовченко О.** Балаклії : поема / О.Вовченко // Серп і молот. – 1993. – 13 лют.

572. **Вовченко О.** Пісня про Балаклію / О.Вовченко // Вісті Балаклійщини. – 2003. – 27 трав.

573. **Галкин Л.** Балаклея : [стихотворение] / Л.Галкин // Крас. знамя. – 1970. – 31 окт.

574. **Лопатин В.** Балаклея : [стихотворение] / В.Лопатин // Вісті Балаклійщини. – 2003. – 15 серп.

575. **Лопатин В.** Летом : [“Вся в садах Балаклея...” : стихотворение] / В.Лопатин // Серп і молот. – 1963. – 15 черв.

576. **Лопатин В.** Моя Балаклея : [стихотворение] / В.Лопатин // Серп і молот. – 1963. – 30 лип.

577. **Лопатин В.** Окрестность Балаклеи : [стихотворение] / В.Лопатин // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 19 берез.

578. **Лопатин В.** Пуск [Балаклейского цементного] завода : [стихотворение] / В.Лопатин // Серп і молот. – 1963. – 4 лип.

579. **Милаш Н.И.** Балаклея : [стихотворение] / Н.И.Милаш // Серп і молот. – 1991. – 9 трав.

580. **Пономаренко В.М.** Балаклее : [стихотворение] / В.М.Пономаренко // Вісті Балаклійщини. – 2005. – 29 квіт.

581. **Фесенко Р.** “Вісті Балаклійщини” : [стихотворение] / Р.Фесенко // Вісті Балаклійщини. – 2004. – 3 верес.

Додаток

Гімн Балаклійщини

Слова О.Тризни
Музика С.Івончика

Балакліє, моя Балакліє,
В серці радість обласкана б'є.
Рідне місто, натхнення і мрія,
Ти дитинство й кохання моє.

Слобожанського краю перлина,
Твоя юність – козацьке життя.
У сузір'ї земель України
Твоє щастя, твоє майбуття.

Є у тебе і люди, і пісня,
Свою славу в труді бережеш.
Не зігнулась в часи лиховісні,
А сьогодні ти вільно живеш.

Є у тебе гіганти заводи,
І поля, що цвітуть навкруги,
Балаклійки замріяні води,
І квітучі Дінця береги.

Є у тебе і серце гостинне,
Що людей в самоті зігрива,
І Оксани пісні солов'їні –
Рідна мова, сердечні слова.

Слобожанського краю перлина,
Твоя юність – козацьке життя.
У сузір'ї земель України
Твоє щастя, твоє майбуття.

Пісня про Балаклію

О.Вовченко

Чудово жити просто неба,
Яке для всіх і одного,
Але гострішає потреба
Пливти до берега свого.
Без нього серце ніби тліє.
І я і зблизька, і здаля
Спішу до тебе, Балакліє,
Уже забувши, звідкіля.
Спішу почути рідну мову,
Упасти вдома на траву,
Немовби витримав умову,
Заради котрої живу.

На тому березі, на тому,
На ньому тільки, більш ніде,
Вгамую я і біль, і втому,
Знайду забуте молоде.
Яким життя моє не вийшло,
Я долі дякую за те,
Що і для мене біла вишня
За двором батьківським цвіте.
Сміюсь, радіючи, і плачу,
Що риси вгадую її.
І все вчуваються неначе
Мені далекі солов'ї.

Балаклея

Н.Милаш

Мой синеград – вишневый сад,
Мой городок неименитый,
Как месяц украинский квітень –
Настроен на весенний лад.
В ладу счастливом лет и дней –
Везде со мной твое свечение,
И выше нету назначенья,
Быть хоть кровинкою твоей.

Надежный, добрый, словно мать,
Я твой должник со дня рожденья,
И выше нету наслажденья,
Чем воздухом твоим дышать.
И где-бы в жизни не был я,
Мой город детства светлолицый,
С тобой свиданье будет длиться,
Отчизна малая моя!

Балаклея

В.Лопатин

Балаклеей недаром назвали
Поселенье в монисте озер,
Где недавно и мы подсекали
Рыб таких, что в глазах до сих пор.
Мы названью обязаны рыбе.
Вспомни лакомство к пиву, старик,
И сравни по созвучию, ибо
Балаклея от слова «балык».
Не писали еще мемуары
Земляки под мерцанье лампад,
Как в светелки врывались татары,
Полоня чернобровых девчат.
Нету края для сердца милее.
Я люблюсь дорогой домой.
Как гора рафинадно белеет

Силикатною кладкой домов,
Что служила когда-то форпостом
Ну, а коль было именно так:
Башня мощная – это же просто
Озирающий дали казак!
Будет образ (не правда ли?)
К месту:
Помянув незлобиво врага,
В темной речке увидится месяц,
Как из ханского уха серьга!
Полюбив город свой без оглядки,
Что, как в робу, рядится в рассвет,
Я слезой не соленой, а сладкой
Окроплю сыновний привет.

Балаклея

В.М.Пономаренко

Тебя, мой город юности, я помню,
Тебя в душе всю жизнь свою храню,
Тебе я не нашел по свету ровню,
К тебе навстречу вечно я спешу.
Мне трудно надыхаться ароматом
Твоих лугов, лесов, что по Донцу,
И в знойный день, и в час перед закатом
Я благодарен мудрому Творцу.
За шум дубов роскошно-своевольных,
Встречающих прохладой меня,

За тишь лесов, стеной высокоствольной
Стоящих с благодарностью всегда,
За белые туманы над рекою,
Что плавно изгибаются внизу
И город опоясавши дугою,
Скрываются за лугом там, в лесу.
Я не забыл отрадный дух свободы
И волшебство украинской ночи.
Так и выросли мы с мудростью природы,
Рабочие, юристы и врачи.

И.Лавриненко

Нигде не видела милее,
Не знала неба голубее,
Чем над моєю Балаклеей –
Уже сейчас я мая жду,
Когда веселый теплый ветер
Обнимет ласково за плечи,
Зажгутся вновь каштанов свечи,
А я вдоль улицы пройду.

Она красивей, шире стала;
От райДК спушись к вокзалу,
Ты, Балаклея, здесь встречала
Меня всегда, как дочь свою.
Пройдусь по Кирова по-свойски,
Увижу с горки Комсомольской
Лес, речку и твое замостье.
Мой город, я тебя люблю!

Новорічна ода Балаклії

О.Вовченко

Тобі з гори, неначе на долоні,
Усі відкриті далі без кінця.
До них пливуть віки по оболоні
Над берегами сивого Дінця.
І кожного із нас кудись покличе,
І щоб не заблукати в ті далі,
Даються небесами нам навічно
Свята любов до рідної землі.
Ще в дикім полі потайки скували
Зухвалі зграї пахолків орди,
Коли тебе для варті заснували
Завзяті наші прадіди-діди.
Степи горіли, рушилися вежі,
Та мужньо боронились сторожі,

Бо навіть і руїни незалежні
Були для них останні рубежі.
І як тебе не гнуло, не хилило
На всі чотири сторони,
А ти в броні і праці, земле мила,
До миру йшла дорогами війни.
Вертало тишу, круки відлітали,
І сонце підіймалося зі мли,
І знов сади вишневі зацвітали,
І стіни виростали з-під золи.
То ж квітни в ріднім краї, мов калина,
Моя ти і любов, і дивина
Велика і маленька батьківщина –
Для серця і єдина, і одна.

Ода Балаклії

Ю.Багрін

Воля Божа! Свою долю маю –
Розступились в океан поля,
І на білім схилі виднокраю
Дивний острів, небосхил:... Земля!
У веселках, барвах, лоні листу,
Серед сонячних зірок і злив –
Вічного кохання наше місто,
Балаклія – світло Божих слів!

Іменний покажчик

- Аверін В.Г. (438, 450)
Аверін С.І. (129)
Аветчина В.Г. 563
Агібалов В.І. 52
Адвахов М. 186, 266, 472
Алборова В. 297
Алексєєв С.В. 268, 269
Альбовский Е. 56, 57
Андреев Д.В. 246
Андросов О. 123
Антонов-Овсеенко В.А. 102
Анфимов А.М. 103
Аптекарев Д. 124
Астахов М.І. (171, 174)
Аулов О.І. (423)
- Багалеї Д.І. 26, 58, 59
Багалій О.Д. 60
Багрин Ю. 546, 558, 569, 570
Базишина Л. 373
Балаклійський О. 495
Баратова Т.В. 509
Бирка С. 291, 433
Бичков А.В. (171, 174)
Більський І. (126)
Блажко Н. 416, 417
Бобок С. 261
Бовдуй С. 374, 375, 403-405
Богдан О. 270, 283, 293, 376, 465
Борисенко С. 377, 378
Борисенков М.П. (136)
Борисова Т.М. 47
Бородулин В.Г. 19
Бурилов С. 480
Буряк С. 298
Бутич І.Л. 65, 66
Буялов І. 126
- Вайценфельд Г. 568
Варгатюк П.Л. 104
Вербицький І. 473
- Вергун М.Г. (455)
Верстюк В.Ф. 29
Висторобець М. 231
Вишневський Д. 510
Власенко І.Г. (153)
Вовченко В.М. 190.
Вовченко О. 380, (423), 514-522,
571, 572
Водолаженко Л.М. (174)
Возіянов М.К. 509
Володимирова Т. 300
Володіна Т. 481
Волосенко Т. 470
Волосовцева О. (407)
Волошина Л.О. (389)
Воробйов Я. 420
Воротинцова С. 128, 129, 169, 191-
193, 206, 235, 248, 262, 271,
301, 302, 326-330, 339, 406,
412, 413, 466, 474, 475, 487,
506
- Галашова В.Г. (155)
Галкин Л. 573
Гальперин В. 365
Гарчев П.І. 110
Гассай В.І. (194)
Гейко І.Л. (471)
Генкин А. 249
Герасимов І.О. 125
Гербель Н. 84
Гетьманець М.Ф. 545
Гіляров П.М. (171)
Голиков А.П. 183
Головко В. 159
Гологорская Т.В. 565, 566
Голозубова Н. 195, 331, 332
Голуб П.А. 114
Голумбовский А. 92
Гопцій А. 196
Гопцій Г. 116

- Гопцій М. 49, 160, 197, (423), 452, 453
Горбель К. 366
Горлач А. (306)
Горлач В. 303
Горших С. 399
Гошовська В.А. 15, 333, 508, 511
Гребенчук О. 381
Гребенюк О.П. 16, 334, (353)
Григоренко В. 272
Григоренко С.В. (131)
Грищенко А.В. 180
Грубник-Буйнова Л.П. 44
Гуділін А. 161
Гуменюк В. 407, 408
Гумилевский Д.Г. див. Филарет, архієпископ
Гуржій О.І. 62
Гуртов А.В. (171)
- Давидов О. 273
Данилевський Г.П. (424)
Денисова Н. 409
Дзюба Е.Н. 29
Дикань А. 132
Дикань А.О. (452)
Дикань А.П. 131
Дмитрієв Ф. 118
Дрегваль Ю. (287)
Друкальська Т. 305, 476
Дукин М.В. (510-513)
Дукіна Н. 512
Дюкари В.П. 469
Дяченко М.Т. 47
- Ефименко П.С. 91, 101
Єпішева Л.І. 562а
Єрофеева Г.М. 562, 565
Єфімов В. 306
Єфремов П. 30
- Жамойдо Г. 382
Железняк М.Г. 18, 439
Жерноклеев Н.Н. 199
Живолуп Е.К. 95
- Жуков Г.К. (33, 52), 107, 108, (449)
Жукова Л. (508), 559
Журенко М.М. 545
- Завадовський А. (404)
Загоровский В.П. 67
Задорожко Л. 133-136
Залімська Н.Д. 509
Засадченко І.В. 200
Захаров О.О. 32
Зелений В.М. (288-290)
Землянухіна О. 202
Зінченко Г. 383
Зубаренко Г.А. 203
- Ибрагимова А.Р. 469
Иващенко В. 25
Илляшевич Л.В. 69
Іванов В. 367
Івончик С. 567
Ізмбергенов К. 137
- Кагарлицький М. 434, (443)
Казмірук В.Й. 337, (355)
Камардаш Н. 411
Капінус Н. 338
Капуста А. 384-386, 418
Каширіна Г.М. 564
Кваша А.П. (344)
Квитка-Основьяненко Г. 71
Киктев Н.И. (204), 205
Клочан Д.Ф. 15, 17, 115, 138, 139, 162, 250, 379, 454, (457), 508
Кльонон Д. (300, 309, 312, 320)
Коваленко Г.Д. 180
Коваль А.П. 177
Коваль В.К. 544
Ковальов Д. 251
Ковальова Н.І. (241), 206
Ковальчук Н. 207
Ковтун І.М. (316)
Кожухар І.Є. (238)
Козаченко В. 196
Козирева Г.В. 339
Козлова О. 208

Колісник С. (320)
Колоколова Г. 387
Комар В.П. (147)
Конарева В. 455, 456, (508)
Коновалова З.Ф. (378)
Кравцов А. (480)
Кривобоков Є.М. 18, (465), 466
Кригіна І. 72, 366, 435
Криницька Т. 436, 482, 488-493,
501, 502
Криницький А.П. (382)
Кузьменко М. 140
Купін І.О. (237)
Курочка В.І. 390
Курочкін М. 48, 280, 287, 474

Лавриненко І. (423), 494, 523-527
Лациба А. 209-211, 252, 471
Лебедева В. 141
Лесін В. 212-214, 263, 264, 274, 308,
388, 414, 477
Лисенко Ю. 340
Литвиненко Ф.Й. 142, (156)
Литвинов В.П. (215)
Лиходід А.Л. (376)
Лісничка Л.Я. (291), (292), 293,
(294), (295)
Логвиненко Л. 50, 365, 498
Логвиненко Т. (287)
Лоза М.О. 246
Лопатін В. (508), 509, 528-543,
(544-551), 568, 574-578
Лурье А.И. 19
Лях С.Р. 81-83

Макаров С.П. 231
Манова Н.Л. 566
Маринич О.М. 176
Маринін П. 309
Маринченко В.П. 467
Мартиненко Н. 310, 311
Масельський С.І. 216, (341)
Маслійчук В.Л. 60, 73, 74
Маслов І. 457
Матюшенко П.Г. (106)

Мацко Т. (423), 552-555
Медвідь В. 217
Мейер Н. 369
Мельников О. 119
Медведєв І.І. (470)
Микуленко К.В. 218
Милюха В.Т. 130, 143
Минко А. (479)
Миргород І. 163
Мирошніков І. 51, 94
Мисюра В. 37
Михальська К. 276-278, 458
Михеев В.К. 44,
Мілаш М.І. (150), 579
Мойсеєнко Ю. 170-172, (173)
Моллер В.В. (89)
Молодовець Л.Р. 342
Муканов Х. (137)
Мусієнко О. 174
М'ясникова В. 220

Назаров І.М. (296)
Наумов В. 390
Негода Г. 231
Неклюдов В. 313
Немятый В.Н. (148)
Несміян Л. 343
Низовий І. (508)
Нікітін М. 123
Ніколаєва С. 334, 344
Новіков І (322)
Ноздрачов М.С. (149)
Носенко О.Я. (144)

Окуліч-Козарін О. 164
Олейник А.Н. 346
Олефіренко М. 509, 558
Онупрієнко А. 144, 314
Островерх О. 483, 484

Павленко Г.М. (251)
Павлов И. 346, 437, 438
Павлова О.Д. 459
Павлова Т.Г. 60
Павловська В.П. 544

- Панасенко М. 221
 Панашенко В.В. 77-80
 Паніматка Г.Ю. 504
 Парамонов А.Ф. 42
 Пархоменко М.П. (303)
 Паршутін О.С. 222
 Пасєка Т. 472
 Перепеча А.М. 179
 Перерва А. (508)
 Пересічанська В. 53, 370, 371, 439, 440
 Петр I, імператор (71), (76)
 Петров Ю. 560
 Петрусенко О.А. (47, 432, 434, 436, 437, 443, 448, 451)
 Петченко Й.Т. (125, 131, 143, 145, 149)
 Плачинда С.П. 513
 Плецький С.Ф. 81-83
 Погоріла І. 290
 Подольський В. 347
 Поліщук Т. 121
 Полонська М. (280)
 Полонський В. (280)
 Полторацький В.Ю. 223
 Полянская Н.И. 566
 Полянський М. 224, 253, 467, (508)
 Пономаренко В.К. (171, 561), 580
 Пономаренко Н. 225, 391
 Попова Г.О. (477)
 Причиненко Р.І. 392-395
 Прокопенко І.Ф. 13
 Пухач Л. 349

 Разін С.Т. (88)
 Репринцев В.Ф. 29
 Решадько П.Ф. 113
 Рєзнік В. (169)
 Розен М.В. (173)
 Романенко П.П. 281
 Ростовцев І.М. (47)
 Рудько В.П. 146
 Рязанцева Н. М. (297)

 Садкова О. 350, 254, 441

 Саєнко О. 147
 Сайпанова А.А. 24, 432
 Саковская Л. 282
 Саппа Н.Н. 19
 Севальна С. 128, 150, 191-193, 218, 222, 228, 248, 262, 329, 353, 354, 360, 406, 412, 413, 442, 465, 503
 Сероштан Н.А. 34, 35
 Сечин Н. 255
 Сидоренко А.Л. 183
 Сидоренко О. 21
 Скаба А.Д. 88
 Скляр О. 97, 98, 295, 424
 Скубак В.С. (132)
 Слабко Н. 397
 Слюнін Г. 45, 185
 Слюсарський А.Г. 68, 85, 86
 Смелова Л.А. 283
 Смолій В.А. 23, 77-80, 100
 Соловйов С. 462
 Сотник О.В. 350
 Соха В.Г. 265
 Стальний В. 229, 230, 425, (508), 509, 548, 556, 557
 Стегній В. 468
 Степанов П. 256
 Степанова П. 426
 Стецюк К.І. 87
 Столбовий І.М. 232, 351, 352
 Столбовий Ю. (320)
 Стороженко В. 353, 443, (464, 508)
 Стороженко Г. 284
 Сторчак Г. 167
 Субота М. 17, 115, 162, 379
 Суздальцев В. 17, 115, 162, 379
 Супрун Л. 233
 Супрун О. 415
 Суров Г. 285
 Сулова Т. 363
 Сухіна Л. 234

 Тарабан Д. (485)
 Тараненко М. 356
 Тараненко О. 270

Татаренко О.В. 235, 463
Татарин В. 149
Татарин В.Н. (453)
Тереник А.О. 427, (464), 550
Тертичний М.І. (154)
Тесло А 232, 351
Титаренко О. 150, 354, 398
Тихонова С. 428
Ткаленко Н.И. 257
Тоценко Ю.В. 182
Трешников А.Ф. 175
Тризна О.А. 22, 39-41, 112, 120,
122, 355, 364, 567
Тронько П.Т. 23, 46, 100

Уманський М.В. 47
Усенко І.А. (125, 130, 149, 151)
Устинов А.С. 234

Федосова В. 1, 194, 204, 215, 341
Фесенко Р. 581
Филарет (архієпископ) 42
Фідчунова М. 551
Фільчаков Я. (307)
Фурсал В. 152

Харченко Л.А. 564
Харченко Т.М. 400
Хромий О.Г. (88), (63)

Черепенников В.О. (171), (174)
Черкашенін Левко див. Хромовий О.Г.
Черненко В. (299), 317-319
Черниговец Я.С. 56, (57, 74, 78)
Черних С. 357, (460, 462, 464)
Чмут Т. 153-155, 173, 218, 222, 237-
240, 266, 320, 358-360, 401

Шабала В. 258
Шаповал А. (398)
Шаповал В. 242
Шатравка І. 156
Шевченко О.М. 361, 362
Шевченко А.М. 108
Шевченко Т.Г. (50)
Шелехань Т. 464
Шемшученко Ю.С. 65, 66
Шерстюк В. (486, 488, 493)
Шерстюк Т. (486), 499, 500
Шилин Д. 267
Шило В.Т. (499), (500)
Шило Н. 431
Шкадов И.Н. 145, 151
Шкумат І. (444), 445-451, 473, 479
Шрамко Б.А. 43, 44

Щелков К.П. 70
Штиглиц Н. 99
Щербак А. (506)
Щербак Н. 259

Юр'єва Г. 402
Юхно Л.В. (396)

Якименко В.Я. (128)
Яковенко Ю.Д. 245
Яковлева О. 231
Якушенков Д. 157
Янко М.П. 178
Ярещенко А. 45, 179, 184, 185
Ярошик В.О. 562
Ященко Г.Г. 363